

Nr 178

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändring i distriktsveterinärorganisationen, m. m.; given den 2 november 1973.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

CARL GUSTAF

INGEMUND BENGTTSSON

Propositionens huvudsakliga innehåll

Den nuvarande organisationen av veterinärväsendet tillkom år 1934. I propositionen föreslås en anpassning av organisationen till de förändringar som därefter skett i djurtillgången och till de krav som modern djurhållning ställer i fråga om veterinär service.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 2 november 1973.

Närvarande: statsministern PALME, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, MÖBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Bengtsson, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ändring i distriktsveterinärorganisationen, m. m.* och anför

Inledning

I samband med anmälan av prop. 1965: 38 angående upprustning av den veterinärmedicinska forskningen och utbildningen, m. m. framhöll dåvarande chefen för jordbruksdepartementet att veterinärväsendets organisation i vissa avseenden borde bli föremål för översyn av särskilda sakkunniga. Riksdagen uttalade också (JoU 1965: 6, rskr 1965: 165) att en sådan översyn borde komma till stånd.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 juni 1965 tillkallades sakkunniga¹ med uppdrag att utreda veterinärväsendets uppgifter och organisation. De sakkunniga antog benämningen veterinärväsendeutredningen. Utredningen avgav i april 1967 betänkandet (Ds Jo 1967: 6) Slutna djursjukvård, i maj 1968 betänkandet (Ds Jo 1968: 3) Veterinärmedicinsk rådgivnings- och laboratorieverksamhet, i mars 1970 rapporten (SOU 1970: 53) Distriktsveterinärernas tjänstgöringsförhållanden, m. m. samt i januari 1971 betänkandet (SOU 1971: 3) Veterinärdistriktsindelningen, m. m.

Den slutna djursjukvården togs upp i tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1967/68 (prop. 1967: 155 bil. 7, JoU 1967: 40, rskr 1967: 378). Den veterinärmedicinska rådgivnings- och laboratorieverksamheten behandlades av 1969 års riksdag (prop. 1969: 43, JoU 1969: 12, rskr 1969: 135).

Efter remiss har yttranden över betänkandet angående veterinärdist-

¹ Riksdagsledamoten Sven Persson, ordförande, generaldirektören Gösta Björkman, förbundssekreteraren Arne Nybom, riksdagsledamoten Harald Pettersson och byrådirektören Curt Werner.

riktsindelningen, m. m. avgetts av överbefälhavaren, statskontoret, riksrevisionsverket, statens omplaceringsnämnd, lantbruksstyrelsen, veterinärstyrelsen, samtliga länsstyrelser, lantbrukshögskolan, veterinärhögskolan, statens veterinärmedicinska anstalt, utredningen om inrättande av en fältstation i Skara, organisationskommittén för omlokalisering av veterinärhögskolan och statens veterinärmedicinska anstalt, Kooperativa förbundet, Lantbrukarnas riksförbund, Svenska kennelklubben, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, Svenska samernas riksförbund och Sveriges veterinärförbund.

Vissa remissinstanser har bifogat yttranden från ett stort antal myndigheter, sammanslutningar och enskilda.

Yttranden och skrivelser har dessutom inkommit från socialstyrelsen, AB Svensk laboratorietjänst samt vissa kommuner, sammanslutningar och enskilda.

Nuvarande ordning

Distriktsveterinärväsendet förstatligades fr. o. m. den 1 januari 1934. Distriktsveterinärerna, som dessförinnan var anställda av landstingen, blev alltså statstjänstemän. De avlönas genom dels fast lön, dels praktikinkomster enligt en av Kungl. Maj:t fastställd taxa. Distriktsveterinär-tjänst hänförs till löneplan D samt inom denna till någon av lönegrupperna I—V.

Antalet veterinärdistrikt var vid förstatligandet 257, vartill kom länsveterinärernas praktikområden. Även om ändringar i distriktsindelningen därefter vidtagits består den dock i allt väsentligt oförändrad. Antalet distrikt är i dag 285, varav två ingår i veterinärhögskolans praktikområde. Indelningen av landet i veterinärdistrikt bestäms av Kungl. Maj:t. I varje distrikt finns en distriktsveterinär, vilken är skyldig att bo på den av Kungl. Maj:t fastställda stationeringsorten. Antalet tjänster som distriktsveterinär uppgår således till 285. Dessutom finns tolv s. k. veterinärstipendiater. Dessa anlitas som vikarier.

Den veterinära verksamheten regleras främst av allmän veterinärinstruktion (1971: 810), som bl. a. berör distriktsveterinärs medverkan beträffande livsmedelskontrollen, samt därutöver av epizootilagen (1935: 105, ändrad senast 1971: 1109), som innehåller bestämmelser om vad distriktsveterinär har att iaktta i fråga om förebyggande åtgärder när epizootisk sjukdom utbrutit, och djurskyddslagen (1944: 219, ändrad senast 1973: 269), som successivt har skärpts eftersom djurskyddsfrågorna har kommit att tillmätas allt större betydelse. Hälsovärdsstadgan (1958: 663, ändrad senast 1972: 675) föreskriver att veterinär bör om möjligt vara ledamot i hälsovårdsnämnden. Om veterinär inte är ledamot i nämnden skall tjänsteveterinär eller stadsveterinär närvara vid näm-

dens sammanträden i den mån han inte hindras av andra tjänsteåligganden.

Ett flertal distriktsveterinärer anlitas för veterinärt arbete vid sidan av tjänsten som distriktsveterinär, i den mån uppgifterna inte ankommer på särskilt anställda veterinärer. Banveterinär har sålunda till uppgift att besiktiga djur vid offentlig tävling. Besiktningsveterinär skall se till att lagen (1959: 99, ändrad senast 1971: 1114) om köttbesiktning efterlevs. Gränsveterinär utför besiktning i samband med in- och utförsel av levande djur. Importbesiktningsveterinär kontrollerar införseln till riket av köttvaror och djurfett. Stadsveterinär är hälsovårdsnämndens expert och utövar i första hand inseeende över livsmedelshygienen i tätorter.

Distriktsveterinärs tjänstgöringsskyldighet omfattar i princip det egna distriktet men hinder mot att utföra arbete inom annat distrikt föreligger inte. Bakom indelningen i bestämda distrikt ligger bl. a. kravet på att djurhållarna och andra som anlitar distriktsveterinärernas tjänster alltid skall kunna vända sig till en veterinär med skyldighet att tillhandagå med sjukvård och andra förrättningar enligt en bestämd taxa. Dessutom innebär det en fördel att ha tillgång till veterinärer med den lokal- och personkännedom som följer med en mer eller mindre långvarig verksamhet inom visst distrikt.

De nuvarande distrikten omfattar dels en eller flera hela kommuner, dels delar av kommuner, i regel socknar. Med hänsyn till att vissa län innefattar produktionsområden av olika karaktär och att jordbruket under de senaste årtiondena genomgått väsentliga strukturförändringar utan att veterinärdistrikten anpassats till dessa förändringar föreligger stora olikheter mellan distrikten i fråga om yttorlek och antalet husdjur.

För att få en uppfattning om arbetsmängden i ett veterinärdistrikt har veterinärstyrelsen och därefter veterinärväsendeutredningen använt sig av ett särskilt jämförelsetal. Detta utgör för ett visst distrikt summan av antalet hästar, kor och svin, varvid hästar och kor multipliceras med koefficienten 1 och svin med 0,1.

Med detta beräkningssätt hade år 1966 13 av landets veterinärdistrikt ett jämförelsetal som låg under 1 000. De flesta av dessa återfinns i Kopparbergs och Norrbottens län. Av veterinärdistrikten hade 41 ett jämförelsetal under 2 000. Dessa distrikt förekommer i huvudsak i Kopparbergs län och inom de tre nordligaste länen. Mer än hälften eller 160 av samtliga veterinärdistrikt hade ett jämförelsetal under 4 000. I hela landet fanns 72 distrikt som hade ett jämförelsetal mellan 4 000 och 6 000 och 55 distrikt som hade ett jämförelsetal högre än 6 000. Distrikten med jämförelsetal mellan 4 000 och 6 000 förekom i större antal främst inom Södermanlands, Jönköpings, Malmöhus och Älvsborgs län. Distrikten med jämförelsetal högre än 6 000 fanns främst inom Kristianstads, Skaraborgs, Hallands och Kronobergs län.

Inom distriktsveterinärväsendet förekommer ett omfattande vikariats-system. För distriktsveterinär omfattar årssemestern i allmänhet 40 dagar. Med hänsyn till tjänstgöringsförhållandena och den hela dygnet omfattande tjänstgöringstiden äger distriktsveterinär därutöver rätt till befrielse från tjänstgöring under ytterligare högst 15 dagar per år. Även av annan anledning (vakans, fortbildning, vikariat på länsveterinärtjänst, enskild angelägenhet, sjukdom m. m.) förekommer vikariat på distriktsveterinärtjänst. Som vikarie förordnas i regel veterinärstipendiat, annan obefordrad veterinär, annan distriktsveterinär, besiktningsveterinär eller pensionerad distriktsveterinär.

Omfattningen av vikariatsförordnanden på distriktsveterinärtjänst framgår av följande uppgifter avseende budgetåret 1967/68. Det totala antalet vikariatsförordnanden på distriktsveterinärtjänster i hela landet var 1 595 omfattande 24 381 dagar eller 67 helårstjänster. Av vikariaten innehades 69 % av obefordrad veterinär, 15 % av annan distriktsveterinär vid sidan av egen tjänst, 9 % av pensionerade distriktsveterinärer m. fl., 5 % av veterinärstipendiat och 2 % av besiktningsveterinär. Statens utgifter för ersättning till vikarier var 5 milj. kr. för budgetåret 1972/73.

Det nuvarande avlöningssystemet för distriktsveterinärerna bygger på principen att dessa skall erhålla avlöning enligt en speciell löneplan jämte ersättning — i första hand från djurägare — enligt en särskild veterinärtaxa. Varje distrikt är hänfört till viss lönegrupp. Lägre beräknad praktikinkomst kompenseras genom placering i högre lönegrupp. Förhållandet mellan fast lön och praktikinkomst bygger på principen att i ett normaldistrikt åtminstone hälften av inkomsten bör utgå i form av fast avlöning. I enlighet med nu gällande avtal om arbetstid för vissa statstjänstemän är distriktsveterinärerna undantagna från arbetstidsreglering. De har som förut nämnts rätt till viss kompensationsledighet samt dessutom jourledighet. Sistnämnda slag av ledighet innebär att distriktsveterinär under viss tid — i regel under lördagar—söndagar och vissa helgdagar — får befrielse från sina tjänstegöromål genom att veterinär i granndistrikt eller annan veterinär svarar för tjänsten. Då så är möjligt och lämpligt kan en och samma veterinär på en gång få göra jourtjänst i tre distrikt.

Frågan om distriktsveterinärs veckovila har aktualiserats bl. a. genom att arbetarskyddsstyrelsen ändrat sin tolkning av 21 § arbetarskyddslagen (1949: 1). Enligt denna skall arbetstagare för varje sjudagarsperiod åtnjuta minst 24 timmars sammanhängande ledighet, veckovila, om inte särskilt förhållande tillfälligtvis påkallar undantag. Tidigare ansågs sådan beredskapstjänstgöring som fullgjordes i hemmet som veckovila i arbetarskyddslagens mening om den inte avbröts av arbete. Sådan beredskapstjänstgöring accepteras inte längre som veckovila. Dispens har dock hittills beviljats för distriktsveterinärerna.

Distriktsveterinärerna har inte tjänstebostäder i vanlig bemärkelse. Däremot har ett antal kommuner ställt bostäder till förfogande. Av distriktsveterinärerna har 230 tillgång till särskilda tjänstelokaler. I 87 distrikt tillhör lokalen vederbörande veterinär, i 22 är den förhyrd i öppna marknaden och i 121 fall är den ställd till förfogande av kommun eller annan samfällighet och förhyrd av vederbörande distriktsveterinär.

Sedan början av 1940-talet har vid statens veterinärmedicinska anstalt byggts upp en särskild konsulentavdelning. Vid denna har tjänster som konsulenter specialiserade på särskilda djurslag inrättats. Inriktningen av verksamheten vid avdelningen fastlades av 1965 års riksdag på grundval av propositionen angående upprustning av den veterinärmedicinska forskningen och utbildningen, m. m. (prop. 1965: 38, JoU 1965: 6, rskr 1965: 165). Därvid förklarades att konsulenterna borde ägna huvuddelen av sin tjänstgöringstid åt rådgivnings- och upplysningsverksamhet, men utrymme borde även ges för sådant forsknings- och utredningsarbete som krävs för den nämnda verksamheten. Antalet anställda vid konsulentavdelningen är 20 personer varav 16 utgörs av handläggande personal.

För budgetåret 1973/74 är anslaget för distriktsveterinärorganisationen 20,7 milj. kr. varav 400 000 kr. avser kursverksamhet. Anslaget avser att täcka lönekostnader m. m. samt utgifter för vikariatsersättningar och ersättningar för jourtjänster med reseersättningar och traktamenten.

Från anslaget Bidrag till djursjukvård i vissa fall utgår bidrag till mindre bemedlade djurägares djursjukvård. Staten svarar för kostnaden utöver visst belopp för anlitande av distriktsveterinär. Under budgetåret 1972/73 var kostnaderna för detta ändamål 608 000 kr.

Utredningen

Veterinärväsendeutredningen erinrar om att distriktsveterinärernas arbetsuppgifter brukar delas upp på två huvudområden, hälso- och sjukvård bland husdjur samt livsmedelshygien och annan omgivningshygien. Av utredningen gjorda undersökningar visar att hälso- och sjukvården bland husdjur är den helt dominerande aktiviteten och upptar genomsnittligt 99 % av arbetstiden.

Djursjukvården utövas till största delen i form av ambulansverksamhet, vilken upptar 52 % av arbetstiden exkl. restid. Djurägares besök hos veterinär uppgår till 9 % av arbetstiden och 16 % ägnas åt telefonkontakt med djurägare. Över 90 % av arbetstiden ägnas åt nötkreatur (61 %), svin (18 %) och hundar (12 %). Åt nötkreaturen ägnas i de norra delarna av landet en relativt sett större andel av arbetstiden jämfört med de södra delarna (71 % mot 44 %). För svinen gäller närmast omvända förhållandet (5 % i norr mot 44 % i söder). För hundarna är motsvarande tal 15 % i norr mot 5 % i söder.

I fråga om behovet i framtiden av veterinärmedicinska insatser inom animalieproduktionen framhåller utredningen att den hittillsvarande minskningen av mjölkkoantalet förlöpt parallellt med ökade krav på produktionsförmågan och ökade sjukdomsrisker för djuren. Minskningen av koantalet innebär därför inte någon motsvarande minskning av behovet av veterinära insatser. En ökning av specialiseringsgraden kommer för mjölkproduktionens del att innebära att den egna rekryteringen kommer att upphöra i vissa besättningar. En ökad omfattning av förflyttningar mellan besättningar medför en stegrad risk för uppkomst och spridning av infektionssjukdomar, vilket är ägnat att öka behovet av både terapeutiska och profylaktiska åtgärder. Utredningen förväntar att en specialiserad köttproduktion skall bli allt vanligare. Eftersom rekrytering genom inköp kan förväntas bli förhärskande kommer problemen i samband med förflyttningar av djur att bli påtagliga. Smågrisproduktionen kan förutses komma att bedrivas i färre men större besättningar än hittills, vilket i princip innebär stegrade sjukdomsrisker. Utredningen framhåller att slaktsvinsuppfödningen redan nu är tämligen starkt industrialiserad och torde bli så i än högre grad i framtiden. Den individuella djursjukvården kommer i en sådan produktion att vara av underordnad betydelse medan besättningssjukdomar av olika slag kommer att utgöra de väsentligaste veterinärmedicinska problemen.

Utredningen framhåller att det med hänsyn till utvecklingstendenserna inom veterinärmedicinen och animalieproduktionen under över-skådlig tid uppenbarligen kommer att föreligga behov av veterinära insatser för vilka distriktsveterinärerna i dag främst är ansvariga. Om dessa insatser i fortsättningen helt skulle baseras på privatpraktiserande veterinärer kommer det åtminstone i vissa delar av landet att bli svårt att täcka behovet av veterinär sakkunskap. Genom sin lokal- och personkännedom har tjänsteveterinärerna goda möjligheter att verksamt främja djursjukvården inom resp. distrikt. Den nuvarande organisationsformen har också inneburit säkra garantier för att samhället vid epizootier och i fråga om de till människan överförbara djursjukdomarna har tillgång till en effektiv organisation för bekämpandet.

Enligt utredningens mening finns det med hänsyn härtill inte anledning att för framtiden ändra inriktningen av distriktsveterinärernas arbete. Genom veterinärmedicinens utveckling och ändrade produktionsförhållanden inom jordbruket kan förskjutningar i arten och omfattningen av olika veterinära göromål förekomma. Dessa förskjutningar ligger dock inom ramen för verksamhetens nuvarande inriktning.

I fråga om hälso- och sjukvården ansluter sig utredningen till riksdagens ställningstagande år 1967 i samband med behandlingen av den slutna djursjukvården, nämligen att distriktsveterinärorganisationen i huvudsak skall tillgodose animalieproduktionens behov. Utredningen före-

slår därför att distriktsveterinärs skyldighet att undersöka och behandla sällskapsdjur begränsas till att avse sådan mottagning som inte utgör hinder för veterinärens obligatoriska tjänsteåligganden. Förslaget innebär enligt utredningen knappast någon ändring av vad redan nu tillämpas och inte heller någon ändring i fråga om distriktsveterinärs skyldighet att som tjänsteveterinär beakta t. ex. djurskyddets intressen. I rådgivningsarbetet bör distriktsveterinärerna i fortsättningen utnyttjas i större utsträckning. Rådgivningen har en väsentlig betydelse när det gäller att förebygga olika sjukdomar. Utredningen anser att skyldigheten för läkare och veterinär i offentlig tjänst att medverka vid livsmedelskontrollen bör bibehållas.

Även övriga uppgifter som distriktsveterinärerna handlägger bör i fortsättningen ombesörjas av dessa. Detta gäller i första hand djurskyddsfrågorna som tidsmässigt inte spelar så stor roll men är av väsentlig betydelse.

Veterinärväsendeutredningen konstaterar alltså att en i allmän tjänst anställd distriktsveterinärkår alltjämt bör finnas. När det gäller frågan om vem som i fortsättningen bör vara huvudman för kåren diskuteras utredningen tre alternativ, nämligen staten, primärkommun eller landsting. Vad gäller primärkommunerna är de enligt utredningens mening i stor utsträckning olämpliga som enheter för en distriktsveterinärorganisation. Ett primärkommunalt huvudmannaskap skulle i många fall kräva samarbete mellan olika kommuner med komplikationer i skilda avseenden som följd. Distriktsveterinärernas uppgifter beträffande hälso- och sjukvård bland husdjur kan inte heller sägas ligga i linje med de uppgifter som primärkommunerna har. Landstingsområdena utgör enligt utredningens mening i och för sig lämpliga underlag för att organisera en tjänsteveterinärkår. De gränser som landstingslagen drar upp för landstingens verksamhet är mycket vida. Landstingen var huvudmän för distriktsveterinärerna före förstatligandet och har tidigare lämnat bidrag till veterinärmedicinska laboratorier. De är också huvudmän för distriktsläkarna. Anledningen härtill är att man ansett att en fördelning av resurser och uppgifter mellan sjukhusläkare och tjänsteläkare bäst sker om en och samma huvudman har att fatta beslut. Utredningen framhåller att några sådana skäl i dag inte kan åberopas beträffande tjänsteveterinärväsendet, eftersom den slutna sjukvården inte är utbyggd och inte heller förväntas bli det i den utsträckning att några samordningsproblem uppkommer. Ett på de skilda landstingen splittrat huvudmannaskap kan vidare med hänsyn till distriktsveterinärkårens ringa storlek komma att försvåra ett effektivt utnyttjande av veterinärerna vid framför allt epizootibekämpande. Utredningen finner därför inte skäl föreligga för landstingskommunalt huvudmannaskap. Staten bör därför förbli huvudman för distriktsveterinärväsendet.

Veterinärväsendeutredningen framhåller beträffande veterinärdistriktindelningen att samhället måste ha tillgång till veterinärmedicinsk expertis för allmän sjukdomsövervakning och för djurskydds- och omgivningshygieniska uppgifter. För att denna expertis skall kunna utnyttjas rationellt bör vederbörande ha den lokal- och personkännedom som fås genom en mera långvarig tjänstgöring inom visst område. Vissa av fördelarna med statligt anställda distriktsveterinärer går enligt utredningens mening förlorade, om man överger ordningen med bestämda tjänstgöringsområden. Behovet av distriktsveterinärer bör därför även i fortsättningen tillgodoses på grundval av en uppdelning av landet i distrikt.

Som allmän norm för distriktsindelningen föreslår utredningen att ett distrikt bör vara så beskaffat att det ger minst en veterinär rimlig arbetsbörda inom ett område där avnämarna av dennes tjänster får en rimlig service till en godtagbar kostnad. Detta arbete måste i sin tur utgöra grund för en lämplig inkomstbildning för tjänstemannen. Enligt utredningens mening bör gräns för veterinärdistrikt sammanfalla med kommun- och länsgräns. Redan vissa allmänna överväganden om regional samordning och samverkan talar för att distrikten i princip bara bör omfatta endast delar av ett och samma län. Det råder sålunda ett samband mellan den verksamhet en distriktsveterinär utövar och den länsstyrelsen i vissa hänseenden ansvarar för. Undantag från huvudregeln bör kunna göras om t. ex. praktiskt-geografiska synpunkter talar för en annan indelning.

För beräkning av arbetsmängden inom olika områden har veterinärväsendeutredningen undersökt olika metoder. Enligt utredningen är jämförelsetalen inte något säkert mått på arbetsbördan inom visst distrikt, då dessa tal inte ger något uttryck för sådana faktorer som avståndens betydelse, produktionens fördelning på stora och små besättningar osv. I brist på en bättre metod bör dock jämförelsetalen enligt utredningens mening liksom hittills kunna vara användbara särskilt om de utnyttjas i full vetskap om metodens otillräcklighet.

Utredningen framhåller att behovet av veterinära insatser per djurenhet inte är oföränderligt. Minskningen av antalet kor löper parallellt med ökade krav på produktionsförmågan, vilket innebär stegrade sjukdomsrisker för djuren. Arbetsinsatserna per djurenhet ökar därför och kommer att fortsätta att öka även om andra faktorer, såsom besättningarnas storlek och mer kvalificerade brukare, i viss mån motverkar en sådan ökning. Det totala behovet av insatser kommer således inte att reduceras i samma takt som djurantalet. Hur stort behovet kan bli i förhållande till dagens läge är enligt utredningen svårbedömbart. Som underlag för distriktsindelningen föreslår utredningen 5 000 djurenheter per veterinär i en- och tvåmansdistrikt om avståndet till stationeringsorten inte överstiger 40—50 km. Avgörande för dimensioneringen i det särskilda fallet

måste dock även bli animalieproduktionens inriktning, vägarnas beskaffenhet och andra förhållanden som kan tillmätas betydelse. Distriktsindelningen får vidare ses som en del av den service samhället är berett att ge i olika delar av vårt land. Särskild uppmärksamhet måste därvid ägnas förhållandena i glesbygderna. Enligt utredningens mening bör samhället ha ett ansvar för att även djurägare i glesbygderna får möjlighet till veterinär hjälp.

Utredningens förslag innebär att enmansdistrikt kommer att finnas i stort antal. Denna typ av distrikt föreslås bli kompletterat av distrikt av annan karaktär, nämligen tvåmansdistrikt och veterinärstationsdistrikt. Härigenom erhålls enligt utredningens mening en flexibel organisation som relativt lätt kan anpassas till utvecklingens krav.

Veterinärstationer, dvs. distrikt med placering av minst tre veterinärer på samma ort, innebär enligt utredningens mening en organisationsform som är förenad med många fördelar. Den bör därför bli ett stadigvarande inslag i det framtida distriktsveterinärväsendet. En fördel med stationsdistrikt är att de enskilda veterinärernas speciella kunskaper och samlade erfarenheter kommer till nytta i ett större område till förmån främst för den enskilde jordbrukaren.

Samverkan kan vara mycket värdefull även för veterinärerna själva. En annan fördel är att praktiklokaler kan utrustas bättre och utnyttjas mer ekonomiskt. En veterinärstation ger även möjlighet till en utvidgad poliklinisk verksamhet, utan att djurägarnas krav på ambulansservice behöver eftersättas. Genom inrättandet av biträdestjänster kan den veterinära arbetskraften utnyttjas på ett effektivare sätt. En organisationsform med flerveterinärstationer ökar vidare anpassbarheten till förändrade förhållanden. En fördel är också att jourtjänsten lättare kan delas upp.

En förutsättning för att inrätta veterinärstationer bör enligt utredningens mening vara att minst tre veterinärer kan sysselsättas inom samma distrikt och med gemensam stationeringsort. På vissa håll är det lämpligt att dimensionera stationsdistrikten, så att de bildar underlag för mer än tre veterinärer. I några fall bör det komma i fråga att låta en fjärde veterinär tills vidare få annan stationeringsort än övriga veterinärer inom distriktet. Denna organisationsform bör vara lämplig inom områden med en koncentrerad djurhållning inom viss mera avlägsen del av ett stationsdistrikt.

Utredningen anser att ett högsta djurunderlag på omkring 7 000 djurenheter per veterinär kan läggas till grund för planeringen av stationsdistrikt. Med hänsyn till möjligheterna att i ett stationsdistrikt planera resorna på ett bättre sätt än i en- och tvåmansdistrikt, bör längsta reseavstånd inom stationsdistrikt normalt kunna utsträckas till 50—60 km.

Områden med liten djurtäthet och stora avstånd lämpar sig dock

mindre väl för stationsdistrikt. En lämplig organisationsform, särskilt inom glesbygderna, är distrikt med mer än en veterinär, utan att fråga är om veterinärstationer. Kraven på ökade insatser inom en viss del av distriktet kan då lättare mötas samtidigt som ett starkt vikande djurunderlag inte behöver betyda att distriktsgränserna måste ändras. I stället kan en tjänst vakantsättas eller dras in. I de fall då tvekan råder om varaktigheten av behovet av en viss tjänst inom sådant distrikt bör den tas upp som extra. I regel bör veterinärer i tvåmansdistrikt stationeras på skilda orter, men i särskilda fall kan även stationering på en och samma plats komma i fråga. Verksamheten inom dessa distrikt bör i princip bedrivas på samma sätt som inom enmansdistrikt. Veterinärerna bör alltså ha praktikskyldighet inom hela distriktet.

För en- och tvåmansdistrikten bedömer utredningen att ett djurunderlag av 5 000 enheter per distrikt och veterinär utgör en godtagbar norm, under förutsättning att längsta reseavståndet från stationeringsorten inte överstiger 40—50 km. Distrikt som i nuvarande läge har uppemot 6 000 enheter per veterinär kan undantagsvis accepteras. Även ett djurunderlag som understiger 5 000 enheter måste godtas för att få nöjaktiga reseavstånd. Frånsett glesbygdsområdena bör dock distrikt med lägre djurunderlag än 4 000 inte accepteras annat än där det av praktiska skäl visar sig ofrånkomligt.

Utredningen föreslår att landet delas in i 110 distrikt, varav 19 stationsdistrikt, med sammanlagt 240 veterinärer. Den nya organisationen innebär att ett 100-tal stationeringsorter dras in och att ett 15-tal kommer till.

I nuvarande distriktsveterinärorganisation finns en ordinarie distriktsveterinär i varje distrikt. Utredningen föreslår att i samtliga distrikt skall finnas en eller flera ordinarie distriktsveterinärer. Dessutom föreslår utredningen att tjänster som extra distriktsveterinär inrättas, vilket innebär att behovet av tjänsten tid efter annan bör prövas om.

För att täcka behov av ytterligare veterinär arbetskraft som föreligger i vissa distrikt, föreslår utredningen att särskilda tjänster för vikarier inrättas — regionvikariatjänster — och att i stället för extra veterinärtjänster inrättas tjänster — rekryteringstjänster — avsedda för sådana veterinärer, som önskar skaffa sig erfarenhet av arbetet under distriktsveterinärs överinseende eller direkt meritera sig för distriktsveterinärtjänst.

Beträffande regionvikarier anser utredningen att i avvaktan på närmare erfarenheter 30 tjänster bör inrättas. Regionvikarie bör besitta samma kompetens som distriktsveterinär och även kallas distriktsveterinär. Det är lämpligt att innehavet av sådan tjänst i regel innebär den första fasta anställningen inom distriktsveterinärkåren. Utredningen föreslår att landet delas in i fem geografiskt sammanhängande regioner,

omfattande ett visst antal län, inom vilka skall finnas inrättade tjänster som regionvikarier. Ca 75 % av antalet vikariat på distriktsveterinärtjänster innehas f. n. av veterinär som inte har annan tjänst. Detta innebär att några svårigheter att bereda innehavarna av de 30 regionvikarietjänsterna kontinuerlig tjänstgöring inte föreligger. Tillgång kommer alltså att finnas till vikariat för andra än regionvikarier. Detta är nödvändigt för att kunna bereda blivande distriktsveterinärer nödvändiga praktiska erfarenheter. Enligt bestämmelser i allmänna veterinärinstruktionen fordras nämligen för behörighet till ordinarie tjänst som distriktsveterinär viss fullgjord tjänstgöring efter veterinärexamen.

Utredningen framhåller att behov av ytterligare veterinär arbetskraft föreligger i vissa distrikt och att behovet kan tillgodoses på ett sätt som också är av värde för frågan om vidareutbildningen efter veterinärexamen. Detta kan ske så att vid sådana veterinärstationer där viss arbetskraftsförstärkning erfordras ett antal tjänster — rekryteringstjänster — avsedda för sådana veterinärer inrättas, som önskar skaffa sig erfarenhet av arbetet under distriktsveterinärs överinscende eller direkt meritiera sig för distriktsveterinärtjänst. Dessa veterinärer kan härigenom under erfarna kollegers ledning få en värdefull vidareutbildning samtidigt som de i vanlig ordning deltar i verksamheten vid stationen. Utredningen föreslår att tio rekryteringstjänster inrättas. Innehavet av sådan tjänst bör vara tidsbegränsat.

Utredningen har undersökt om möjligheter föreligger att överföra uppgifter inom veterinärväsendet till personal med lägre kompetens än veterinärutbildning. Att anlita personal med annan utbildning än veterinär för rent veterinärmedicinska uppgifter är enligt utredningens mening knappast realistiskt. Detta utesluter emellertid inte att distriktsveterinärerna i viss utsträckning kan avlastas från göromål som nu åligger dem.

I anslutning till praktiken förekommer en mängd skrivarbete — journalföring, rapportskrivning av olika slag osv. — som i regel utförs av distriktsveterinärerna själva. Vidare förekommer vissa enklare blodanalyser, träckprover o. d., som i regel är av den enkla karaktären att de kan utföras av ett biträde med för ändamålet lämplig utbildning. Hos en ensam distriktsveterinär har dessa göromål sällan sådan volym att de motiverar anställandet av särskild personal för ändamålet. Annorlunda ställer det sig på en veterinärstation där ett biträde kan beredas full sysselsättning. Genom inrättande av biträdestjänster kan den veterinära arbetskraften utnyttjas på ett effektivare och därmed mera ekonomiskt sätt än eljest är möjligt. Varje veterinärstation bör därför tilldelas en biträdestjänst.

Veterinärväsendeutredningens förslag innebär sammanfattningsvis att det skall finnas 240 veterinärtjänster, varav tio rekryteringstjänster. Därtill kommer 30 tjänster för regionvikarier.

Utredningen föreslår också särskilda djurslagsspecialister som skall vara knutna till statens veterinärmedicinska anstalts konsulentavdelning. Erfarenheten visar nämligen att distriktsveterinärerna och även andra veterinärer som en följd av den höga specialiseringen inom animalieproduktionen har ett ökat behov av att kunna anlita kvalificerad expertis för såväl utredningsarbete som rådgivning.

Utredningen föreslår därför att tjänster som djurslagsspecialist tillförs konsulentavdelningen. Innehavarna av dessa tjänster bör inte stationeras vid anstalten utan ute i landet, där de inom resp. region skall tjänstgöra som specialister på vissa djurslag. En sådan specialist bör i första hand tjänstgöra inom den del av landet till vilken resp. djurslag är koncentrerat. Inom sina resp. ämnesområden bör specialisterna ha i huvudsak fem arbetsuppgifter, nämligen sjukdomsutredningar, regional rådgivning, insamling av uppgifter om sjukdomsproblem för central bearbetning, deltagande i centralt ledda undersökningar och deltagande i centralt ledda bekämpanden. De bör inte bedriva något egentligt forskningsarbete. En tjänst som djurslagsspecialist bör täcka rennäringens behov.

I fråga om genomförandet av den nya veterinärdistriktsindelningen anför utredningen att detta bör ske successivt under en femårsperiod. För att möjliggöra en smidig övergång bör lantbruksstyrelsen bemyndigas att övergångsvis besluta om provisoriska stationeringsorter, andra distriktsgränser än dem som finns angivna i beslutet om nyindelningen, tillfällig förstärkning med förordnad extra distriktsveterinär och de övriga övergångsarrangemang som kan bli nödvändiga.

Utredningens förslag till ny distriktsindelning innebär att distriktens omfattning förändras men även att omkring 100 stationeringsorter för distriktsveterinärer dras in och att 15 kommer till. Det åligger enligt utredningen staten som arbetsgivare att i möjligaste mån underlätta omställningen för den berörda personalen.

Utredningen anser det mest rationellt att lantbruksstyrelsen får i uppdrag att genomföra nyindelningen. Till styrelsen bör knytas en rådgivande nämnd med vilken styrelsen skall samråda vid genomförandet av nyindelningen. Med omorganisationen av distriktsveterinärväsendet följer inte enbart personella frågor utan även andra av rent organisatorisk karaktär, såsom uppbyggnaden av veterinärstationerna. Utredningen föreslår att en särskild nämnd inrättas som skall ha hand om utrustningsfrågor m. m. för dessa stationer.

I kostnadsfrågan framhåller utredningen att förslaget till ny veterinärdistriktsindelning innebär att antalet distriktsveterinärtjänster minskar från 285 till 270. Vidare uppstår ett minskat behov av vikarier. Utredningen uppskattar den sammanlagda kostnadsminskningen till 2,3 milj. kr. Utredningens förslag innebär vidare att varje distrikt med veterinärstation bör få en biträdestjänst. Utgifterna härför kan beräknas till

500 000 kr. Utredningens förslag innebär således totalt en årlig kostnadsminskning med ca 1,8 milj. kr. Denna kostnadsminskning uppnås successivt. Under en övergångsperiod kan extra utgifter uppkomma för övergångsanordningar av olika slag. Utgifterna för djurslagsspecialisterna beräknar utredningen till 500 000 kr.

Bidragen till mindre bemedlade djurägare är enligt utredningens mening närmast att betrakta som en social kostnad som bör bibehållas. Bidrag utgår till djurägare, vars till statlig inkomstskatt taxerade inkomst inte överstiger 5 000 kr. och som inte heller påförts statlig förmögenhetsskatt. Bidrag får utgå till bestridande av den del av veterinärarvodet och reskostnaden som överstiger 17 kr. Utredningen har för sin del inte ansett sig böra ifrågasätta någon ändring i dessa bestämmelser.

Utredningen anser att kostnader för djursjukvård bör förbilligas i stora distrikt med långa avstånd till veterinär. Sociala skäl men även t. ex. djurskyddssynpunkter och rättviseskäl talar för detta. Även om bestämmelserna främst kommer att vinna tillämpning i Norrlands inland och därmed jämställda områden, kan de få betydelse i vissa andra fall. Bidrag bör utgå då distriktsveterinär har att resa mer än fem mil till förrättning. Kostnaderna för bidragen beräknar utredningen till 250 000 kr. per år. Detta belopp bör lämpligen belasta anslaget Bidrag till djursjukvård i vissa fall.

Utredningen förutsätter att veterinärernas inkomster även i fortsättningen bör utgöras av en fast lön och av behandlingsarvoden från djurägarna. Avnämarna av distriktsveterinärernas tjänster bör i princip bära kostnaderna för distriktsveterinärväsendet. Den fasta lönen bör vara en ersättning för de tjänster, som kommer samhället till godo i anslutning till eller som ett led i betjäningen av djurägare utan att vara direkt mätbara.

I fråga om distriktsveterinärernas anställningsförhållanden anför utredningen att det är i och för sig genomförbart att bygga upp distriktsveterinärorganisationen på sådant sätt att även distriktsveterinärerna kan erhålla en reglerad arbetstid. Sveriges veterinärförbund har dock för utredningen uttryckligen förklarat att man önskar bibehålla nuvarande ordning. Med hänsyn härtill har utredningen vid sina överväganden utgått från den ordning som nu gäller. Denna kan sägas ligga i linje med den fria ställning och de fria tjänstgöringsförhållanden som följer med en tjänst av ifrågavarande karaktär. Enligt utredningens mening är en sådan ordning till fördel för såväl anställningshavarna själva som avnämarna av deras tjänster. De senare kan genom den stimulans som anställningssystemet innebär påräkna en fullgod service i princip dygnet runt. Arbetets karaktär är över huvud taget sådant att det påverkas av en sådan stimulansfaktor som ett prestationslönesystem innebär. I systemet med en i princip reglerad arbetstid finns enligt ut-

redningens mening dock en påtaglig nackdel. Arbetstiden blir både oregelbunden och ofta även långt utsträckt. Det ligger över huvud taget i detta systems karaktär att arbetstidsförhållandena aldrig kan bli helt jämförbara med andra statstjänstemäns.

Utredningen anser att även om verksamheten bedrivs ambulanta den dock kräver tillgång till vissa lokaler. Utrymmen behövs för skrivarbeten samt för tjänstarkiv. Som bas för den ambulanta verksamheten tjänar telefonmottagningen för vilken bör finnas tillgång till ostört utrymme. En distriktsveterinär har även behov av vissa förrådsutrymmen för instrument, mediciner m. m.

Inom stationsdistrikten aktualiseras kravet på tillgång till särskilda tjänsteavdelningar. Redan det förhållandet att minst tre veterinärer tillsammans kommer att sköta arbetet inom ett och samma distrikt ökar behovet av lokaler. Vid veterinärstationerna kan det vidare som regel komma att anordnas stationär mottagning för hundar och andra smådjur, för vilken krävs särskilda utrymmen. Veterinärstationerna förutsättes, för att bli effektiva, utrustade med särskild biträdes hjälp, som behöver ett eget arbetsrum. Över huvud måste det antas att arbetet vid en veterinärstation kräver tillgång till tjänstelokaler.

När det gäller att tillgodose behovet av tjänstelokaler diskuterar utredningen tre alternativ. Dessa är att antingen distriktsveterinärerna själva eller staten eller kommunerna svarar för att tjänstelokaler står till förfogande. Det ligger enligt utredningens mening närmast till hands att kommunerna tar på sig detta ansvar. En primärkommun som får en veterinärstation får en väsentlig fördel av detta. Kommunen får härigenom till väsentligt lägre kostnad än vad annars skulle bli fallet tillgång till kvalificerad expertis på bl. a. livsmedelshygien och annan omgivningshygien. En veterinärstation förbättrar även möjligheterna för att tillgodose det behov av hund- och annan smådjursjukvård, för vilket primärkommunerna i första hand är ansvariga. Även skäl av praktisk natur talar enligt utredningens mening för ett primärkommunalt åtagande. Kommunen kan t. ex. i många fall relativt enkelt tillgodose behovet av lokaler för veterinärstationer i samband med att kommunala byggnadsfrågor får sin lösning. Underhållet av sådana lokaler måste också kunna ske på ett enklare sätt genom vederbörande kommunala organ än om stalliga sådana skall kopplas in.

Remissyttrandena

Veterinärväsendeutredningens förslag i fråga om inriktningen av distriktsveterinärernas arbetsuppgifter lämnas utan erinran av remissinstanserna. Utredningsförslaget rörande den begränsade skyldigheten att undersöka och behandla sällskapsdjur finner *lantbruksstyrelsen*

lämpligt. *Lantbrukarnas riksförbund* anser det självklart att i första hand behovet av hälso- och sjukvård för animalieproduktionens djur bör tillgodoses. *Svenska kommunförbundet* samt *länsstyrelserna i Kalmar och Jämtlands län* accepterar förslaget. *Länsstyrelserna i Jönköpings, Kronobergs, Älvsborgs, Värmlands, Örebro och Gävleborgs län* framhåller att det bl. a. av etiska skäl och från djurskyddssynpunkt är motiverat att hundar och andra sällskapsdjur inte i onödan utsätts för lidande utan bereds möjligheter till vård och behandling av veterinär. Flera remissinstanser, däribland *Sveriges veterinärförbund*, understryker dessutom att man inte kan göra någon skillnad mellan olika djurslag utan att varje legitimerad veterinär i sin yrkesetik måste inlägga skyldigheten att söka motverka alla djurs lidande. *Statens veterinärmedicinska anstalt* anför att den biologiska och mentalhygieniska roll som sällskapsdjuren spelar för människan inte får underskattas. Detta förhållande gör sig inte minst gällande i glesbygderna, där de s. k. sällskapsdjuren verkligen gör skäl för benämningen nyttodjur i lika hög grad som animalieproduktionens djur. *Svenska kennelklubben* är starkt kritisk mot utredningens förslag i denna del.

I fråga om distriktsveterinärernas rådgivande funktion understryker *länsstyrelsen i Jämtlands län*, *Kooperativa förbundet* och *Lantbrukarnas riksförbund* särskilt betydelsen av att distriktsveterinärerna i ökande grad engageras i rådgivningsarbete. Detta kommer att få allt större betydelse i och med utvecklingen mot större och för sjukdomar mer känsliga djurbesättningar. *Lantbrukarnas riksförbund* anför dessutom att staten bör ha ansvaret för den allmänna rådgivningen och även stå för kostnaderna. Det är vidare angeläget att en samordning sker med lantbruksnämndernas och branschorganisationernas information och rådgivning på animalieområdet. *Kooperativa förbundet* anser att det är naturligt att man vill utnyttja den sakkunskap som distriktsveterinärerna besitter i fråga om livsmedels- och omgivningshygien. Insatserna bör enligt förbundet dock inte övervärderas. Förbundet ifrågasätter om distriktsveterinären är bäst lämpad att medverka i det allmänna arbetet att förbättra livsmedelshygienen. Principen bör i stället vara att ha specialutbildat folk som ansvarar för livsmedelshygienen.

Länsstyrelserna i Älvsborgs och Jämtlands län tar upp djurskyddsfrågorna. Den förstnämnda länsstyrelsen anser att ökad arbetstid måste ägnas djurskyddsfrågor, särskilt i samband med inrättande av fabriksdrift för mjölk- och köttproduktion. Länsstyrelsen i Jämtlands län anser att djurskyddstillsynen i lika hög grad måste avse sällskapsdjuren som de animalieproducerande djuren. Det är nödvändigt att antalet distriktsveterinärer blir så stort att de får tid att ägna sig åt denna tillsyn.

Samtliga remissinstanser som yttrat sig om huvudmannaskapet med undantag av riksrevisionsverket anser att staten bör kvarstå som huvudman för distriktsveterinärväsendet. *Riksrevisionsverket* anser

inte utredningens motiv för att bibehålla staten som huvudman helt övertygande utan finner ett landstingskommunalt huvudmannaskap ligga närmast till hands.

Flertalet remissinstanser ställer sig positiva till en omorganisation av veterinärväsendet för att anpassa dess uppgifter och organisation till utvecklingens krav. *Statskontoret* tillstyrker den föreslagna organisationen i stort då det framlagda förslaget är utarbetat med hänsynstagande både till regionala önskemål och till de speciella krav som verksamhetens art reser samt då förslaget i förhållande till nuläget visar en viss rationaliseringsvinst. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* framhåller att det är värdefullt att veterinärorganisationen mot bakgrund av den fortgående förändringen av djurbeståndet inom landets jordbruksnäring samt pågående strukturrationaliseringar inom densamma gjorts till föremål för översyn. *Statens veterinärmedicinska anstalt* framhåller att den föreslagna omorganisationen i stort måste innebära en välbehövlig anpassning till nutida krav på distriktsveterinärernas medverkan i husdjurshållningen och i övriga dem tillkommande arbetsuppgifter. Även *lantbrukshögskolan* tillstyrker i princip utredningens förslag. *Överbefälhavaren* har inte heller något att erinra mot förslaget. *Överbefälhavaren* framhåller särskilt betydelsen från försvarssynpunkt av förslaget att i rimlig mån stödja jordbruket i glesbygderna genom att, så länge detta jordbruk består, bibehålla en något större organisation än som från strängt rationella utgångspunkter är motiverat. Det är angeläget att avvecklingen av organisationen inte sker i sådan takt att den påskyndar jordbrukets avveckling.

Länsstyrelserna i Malmöhus och *Kopparbergs län* är båda positiva till en omorganisation av veterinärväsendet, men anför kritiska synpunkter på det föreslagna sättet för omorganisationen. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* anser att utredningen har lämnat många frågor obesvarade. Enligt *länsstyrelsen i Kopparbergs län* har rationaliseringen drivits alltför långt, inte minst i *Kopparbergs län*. *Länsstyrelsen* ifrågasätter riktigheten av att grunda en ny veterinärdistriktsindelning enbart på prognoser. I stället föreligger det starka skäl att avvakta resultatet av vissa på senare tid tillkomna statliga insatser till jordbrukets stödjande i form av prisstimulerande åtgärder, förbättrade möjligheter till bl. a. driftslån och s. k. begränsat investeringsstöd m. m.

Flertalet remissinstanser tillstyrker utredningens förslag till grunder för indelningen i veterinärdistrikt och att gräns för distrikt bör sammanfalla med kommun- och länsgräns.

Enligt *statskontorets* mening bör man sträva efter att de olika verksamhetsgrenarna inom den statliga förvaltningen som bygger på någon form av distriktsindelning så långt möjligt sammanfaller geografiskt. Undantag bör göras bara då starka skäl anförs mot en sådan lösning. Eftersom det framlagda förslaget är utarbetat med hänsynstagande både

till regionala önskemål och till de speciella krav som verksamhetens art reser tillstyrker statskontoret förslaget.

Liknande synpunkter framförs av *lantbruksstyrelsen* och av *länsstyrelserna i Uppsala, Jönköpings, Blekinge, Kristianstads, Göteborgs och Bohus, Värmlands, Örebro, Västmanlands samt Jämtlands län. Länsstyrelsen i Örebro län* anser dessutom att totalförsvarsaspekten talar för utredningens grundprincip att länen bör utgöra grundstenar vid indelningsöverbäganden. Även *länsstyrelsen i Älvsborgs län* och *statens veterinärmedicinska anstalt* delar utredningens mening att veterinärdistriktens gränser i princip bör följa kommun- och länsgränserna. Principen bör dock inte hårdas så att en splittring av naturligt sammanhörande områden åstadkoms. *Lantbrukarnas riksförbund* och *Sveriges veterinärförbund* kan däremot inte ansluta sig till nyssnämnda princip utan finner det mer rationellt att välja gränser med hänsyn till husdjurens fördelning inom området, vägnätets beskaffenhet etc.

Flertalet remissinstanser tillstyrker eller lämnar utan erinran förslaget om inrättande av stationsdistrikt med placering av minst tre veterinärer på en ort inom samma distrikt. *Lantbruksstyrelsen* anför att jordbrukets behov av service dygnet runt från distriktsveterinärerna bör lättare kunna tillgodoses med denna organisationsform, samtidigt som de enskilda veterinärernas olika bakgrund och kunskaper bättre kan tillvaratas. Därtill kommer kraven från distriktsveterinärerna själva att få tjänstgöringsförhållanden som mer än hittills ansluter sig till vad andra arbetstagargrupper har. *Statens veterinärmedicinska anstalt* anför liknande synpunkter. Även *lantbrukshögskolan* understryker behovet av att veterinärstationer inrättas. Även om detta kan innebära en del nackdelar, exempelvis längre resväg, innebär förslaget dock övervägande fördelar. *AB Svensk laboratorietjänst* framhåller att veterinärstationer på vissa platser kan bli en värdefull del av ett regionalt veterinärmedicinskt centrum, bestående även av laboratorier, djursjukhus och slakteri.

Sveriges veterinärförbund framhåller att delade meningar råder inom distriktsveterinärkåren i fråga om fördelarna med stationsdistrikt. Orsaken till detta är främst att förutsättningarna för en tillfredsställande service gentemot djurägarna starkt varierar i olika landsdelar. Fortsatta försök bör enligt förbundets mening ifrågakomma under den nya organisationens första tid. Även andra vägar för samarbete mellan veterinärerna bör prövas. Man bör då först pröva ett system med samsamarbetet. *Lantbrukarnas riksförbund* framhåller att man bör vara försiktig när det gäller att dra generella slutsatser av försöksverksamheten med veterinärstationer. Med hänsyn till de skiftande förhållanden som råder i landet är det omöjligt att åstadkomma en allmängiltig modell för distriktsveterinärernas arbete. *Länsstyrelserna i Kristianstads och Malmöhus län* anser att förslaget i vissa viktiga hänseenden innebär en försämring i jämförelse med nuvarande ordning. Detta gäller både i

fråga om de intressen som djurägarna företräder och veterinärernas tjänstgöringsförhållanden. Det föreslagna systemet ger exempelvis inte något utrymme för en husveterinär. Även *länsstyrelsen i Blekinge län* har uppfattningen att fördelarna med att ha två veterinärer stationerade på samma ort inte uppväger de nackdelar som kan följa därmed. Bestämda fördelar kan däremot följa med att inom samma distrikt ha två veterinärer stationerade på olika platser.

Det stora djurantalet per veterinär kan enligt *veterinärhögskolan* begränsa fördelarna med en jämnare fördelning av arbetsuppgifterna och därmed ett lättare organiserande av jourtjänsten. Även möjligheterna till specialisering är begränsade så länge det inte finns någon ordnad specialistutbildning eller regler om specialistbehörighet.

Samtliga remissinstanser tillstyrker eller lämnar utan erinran utredningens förslag om tjänster.

Veterinärstyrelsen finner förslaget om regionvikarier särskilt tillfredsställande. *Statens veterinärmedicinska anstalt* anser att rekryterings-tjänsterna möjliggör en värdefull fortbildning för distriktsveterinäryrket. *Sveriges veterinärförbund* tillstyrker också förslaget om regionvikarier. Det föreslagna antalet är dock för litet. Ytterligare tio sådana tjänster behövs.

Samtliga remissinstanser tillstyrker eller lämnar utan erinran förslaget om inrättande av tjänster för djurslagsspecialister.

Många remissinstanser anser att den av utredningen föreslagna femårsperioden för genomförandet av den nya distriktsindelningen är för snävt tilltagen, men uttalar sig i sak positivt till att den centrala verksmyndigheten får relativt stora befogenheter under en övergångsperiod för möjliggörande av en smidig anpassning till den nya organisationen.

Sveriges veterinärförbund anser att den föreslagna övergångstiden är alltför kort. *Veterinärstyrelsen* anser att den nya indelningen bör ske så mjukt som möjligt och förutsätter att lantbruksstyrelsen får bemyndigande att om särskilda skäl föreligger uppskjuta verkställigheten av omorganisationen inom visst område. *Statens veterinärmedicinska anstalt* förutsätter att det centrala ämbetsverkets befogenheter tillämpas generöst, eftersom omlokalisering medför personliga problem av mycket varierande svårighetsgrad.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län ifrågasätter, eftersom distriktsveterinärerna fått en ny huvudman, om det inte vore lämpligt att avvakta resultatet och erfarenheterna av denna omorganisation och att först senare fastställa en ändrad indelning av veterinärdistriktet.

Av de remissinstanser, som yttrat sig om den rådgivande nämnden, är det bara *statens omplaceringsnämnd* som finner en sådan nämnd lämplig. Enligt *statskontorets* mening bör problem av den typ som kan uppstå vid en omorganisation lösas i första hand under medverkan av

företagsnämnden inom resp. myndighet. Den föreslagna nämnden kan dock medföra att omorganisationen underlättas varför statskontoret inte vill motsätta sig inrättandet av nämnden. *Lantbruksstyrelsen* anser att genomförandet av den nya distriktsindelningen blir en uppgift för lantbruksstyrelsen. Någon särskild rådgivande nämnd behövs därför inte.

Flertalet av de remissinstanser som yttrat sig över *k o s t n a d s f r å g o r n a* tillstyrker utredningens förslag.

Bland dessa remissinstanser befinner sig *riksrevisionsverket* samt *länsstyrelserna i Kalmar, Kopparbergs, Jämtlands och Västerbottens län*. Särskilt sistnämnda länsstyrelse betonar vikten av att utredningens förslag om bidrag till avlägset boende djurägare snarast realiseras. *Överbefälhavaren* framhåller betydelsen ur försvarssynpunkt av att jordbruket i glesbygderna i rimlig mån stöds genom att kostnaderna för veterinär service minskas. *Veterinärstyrelsen* anser det vara en grundförutsättning att statsbidrag till avlägset boende djurägare utgår för att den uttunning av veterinärdistrikt som utredningen föreslår skall kunna ske. I fråga om bidragen till mindre bemedlade djurägare bör inkomstgränsen ökas med hänsyn till penningvärdeförsämringen. Även *länsstyrelsen i Jönköpings län* anser att inkomstgränsen bör ändras.

Lantbruksstyrelsen anser att möjligheten till kostnadsutjämning genom att göra praktiktaxan lika för alla oavsett avståndet till veterinär stationeringsort bör noggrant prövas. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* framhåller dessutom att om en sådan lösning inte genomförs de avlägset boende djurägarna bör kompenseras på annat sätt, t. ex. genom att statsbidrag lämnas för resor längre än två—tre mil. Även *länsstyrelsen i Jönköpings län* och *Lantbrukarnas riksförbund* finner gränsen på fem mil för hög. Länsstyrelsen föreslår tre mil. Riksförbundet anser att, i avvaktan på en mer genomgripande reform och översyn av veterinärtaxan, djurägarna inte bör debiteras högre resekostnad än som svarar mot veterinärs resa med egen bil fyra mil fram och åter.

I fråga om utredningens förslag att veterinärernas inkomster även i fortsättningen bör utgöras av fast lön och av behandlingsarvoden från djurägarna konstaterar *lantbruksstyrelsen* att nuvarande system fungerar väl. *Riksrevisionsverket* anser att det nuvarande systemet innebär att statsverket subventionerar djurägarna med viss del av lönekostnaden. En sådan taxekonstruktion är inte förenlig med självkostnadsbegreppet utan bör bytas ut mot en kombination av tim- och saktaxor (behandlingsarvoden).

I fråga om distriktsveterinärernas *a n s t ä l l n i n g s f ö r h å l l a n d e n* framhåller *lantbruksstyrelsen* att det nuvarande systemet med i princip oreglerad arbetstid fungerar väl. Skulle en övergång ske till reglerade arbetstidförhållanden, måste organisationen få en delvis annan uppbyggnad än den föreslagna. Bl. a. blir det nödvändigt att inrätta yt-

terligare veterinärstationer. *Länsstyrelserna i Kronobergs, Värmlands och Gävleborgs län* hyser tveksamhet beträffande veterinärernas möjlighet att tillfredsställa klara jourtjänsten. *Lantbrukarnas riksförbund* konstaterar att en förkortning av arbetstiden är nödvändig om allmänna arbetstidslagen skall följas. Förbundet anser det inte rimligt att skapa en organisation som förutsätter väsentligt större arbetstidsinsats än den lagen föreskriver för arbetstagare i allmänhet. *Sveriges veterinärförbund* anför i stort sett liknande synpunkter och tillägger att om rimligare arbetsförhållanden skall ernås och en någorlunda bibehållen service gentemot djurägarna skall vidmakthållas bör totalantalet distriktsveterinärer i dagsläget fastställas till omkring 270.

Samtliga de remissinstanser som yttrat sig över utredningens förslag till lösning av frågan om distriktsveterinärernas tjänstelokal är tveksamma. *Veterinärstyrelsen* ifrågasätter om veterinärerna i ett stationsdistrikt skall belastas med annan del av hyran för tjänstelokal än den som berör eventuella utrymmen för poliklinisk verksamhet. Veterinärerna måste dock kompenseras genom att taxan för djurägarnas betalning även får inkludera ersättning för lokalkostnaden. Även *Sveriges veterinärförbund* anser att statsmakterna bör svara för kostnaderna för tjänstelokalerna, alternativt att staten svarar för kostnaderna eller fördelar dem mellan sig och resp. kommun. Liknande synpunkter framförs av *länsstyrelsen i Kronobergs län*, medan *länsstyrelsen i Hallands län* finner frågan om anordnandet av erforderliga tjänstelokal otillräckligt utredd. *Länsstyrelsen i Gotlands län* tycker att det med staten som huvudman för distriktsveterinärorganisationen framstår som naturligt att även staten skall ha huvudansvaret för tillkomsten av ändamålsenliga tjänstelokal. *Svenska kommunförbundet* motsätter sig att vissa kommuner åläggas att anordna och hålla tjänstelokal för de föreslagna veterinärstationerna. Denna skyldighet bör närmast åvila staten.

Departementschefen

Distriktsveterinärväsendet förstatligades fr. o. m. den 1 januari 1934. Distriktsveterinärerna var dessförinnan anställda av landstingen. Sverige är f. n. indelat i 285 veterinärdistrikt, av vilka två ingår i veterinärhögskolans praktikområde. Distriktsindelningen kvarstår i allt väsentligt oförändrad sedan 1930-talet. Sedan dess har djurhållningen liksom hela jordbruksnäringen genomgått en snabb utveckling. Vidare har kommunikationerna radikalt förbättrats och även övriga förhållanden som påverkar distriktsveterinärernas verksamhet förändrats i sådan omfattning att distriktsindelningen blivit föråldrad. Den har inte heller anpassats till den nya kommunindelningen.

I samband med anmälan av prop. 1965: 38 angående upprustning

av den veterinärmedicinska forskningen och utbildningen, m. m. framhöll dåvarande chefen för jordbruksdepartementet att veterinärväsendets organisation borde bli föremål för översyn av särskilda sakkunniga. Riksdagen uttalade också (JoU 1965: 6, rskr 1965: 165) att en sådan översyn borde komma till stånd. En särskild utredning tillsattes, som antog namnet veterinärväsendeutredningen.

I direktiven för utredningen framhöll departementschefen att huvudsyftet med översynen borde vara att anpassa veterinärväsendets uppgifter och organisation till utvecklingens krav. De sakkunniga borde i första hand söka klarlägga behovet och arten av de framtida veterinära insatserna inom hälso- och sjukvården bland husdjuren samt åstadkomma en rationellt utformad veterinär organisation, som betjänade animalieproduktionen inom jordbruket genom en mot sjukdomar och andra störningar inriktad förebyggande verksamhet. Utredningen har år 1971 avgett betänkandet (SOU 1971: 3) Veterinärdistriktsindelningen, m. m. Jag har tidigare redovisat innehållet i betänkandet och remissyttrandena över detta.

Jordbruket har sedan 1930-talet genomgått en snabb utveckling. Den odlade arealen, som vid lantbruksräkningen år 1971 uppgick till 3 milj. ha, utgjorde år 1934 3,6 milj. ha. Förändringen sedan 1930-talet av antalet jordbruksföretag har också varit betydande. Företagen har minskat till hälften och utgjorde 150 000 år 1971. Djurhållningen har också förändrats avsevärt. Antalet kor, som år 1934 var 1,9 milj., uppgick vid senaste lantbruksräkningen till 728 000. Minskningen av antalet jordbruksföretag med kor har varit mycket stark under de senaste årtiondena. Antalet sådana företag var år 1934 ca 300 000 och hade år 1971 reducerats till 89 000.

Antalet kor per jordbruksföretag har dock ökat något. År 1932 fanns det sex kor per företag mot åtta år 1971. Hästarna har minskat från ca 600 000 till 54 000. Fåren uppgick år 1932 till 468 000 och år 1971 till 330 000. Antalet svin var år 1932 ca 1,5 milj. Till år 1971 har antalet ökat till 2 280 000. Antalet fjäderfän har också vuxit och utgjorde 8,4 milj. år 1971 mot 3,7 milj. år 1932. Parallellt med minskningen av djurantalet har skett en ökning av djurens avkastningsförmåga. Reduceringen av kostammen har exempelvis inte åtföljts av motsvarande minskning av den totala mjölkproduktionen i landet. Produktionen av mjölk per ko höll sig under hela 1950-talet ganska konstant kring 2 900 kg per år. Från år 1959 har avkastningen i genomsnitt stigit med 70 kg per år och var år 1971 3 920 kg per år. Den genomsnittliga mjölkavkastningen per ko väntas stiga till 4 600 resp. 5 050 kg åren 1975 och 1980.

Veterinärväsendeutredningen framhåller i fråga om distriktsveterinärernas arbetsuppgifter att dessa omfattar två huvudområden, nämligen hälso- och sjukvård bland husdjur samt livs-

medelshygien och annan omgivningshygien. Det förstnämnda området är det helt dominerande.

Utredningen har i sitt arbete noggrant analyserat behovet av veterinära insatser i framtiden och framhåller att det med hänsyn till utvecklingstendenserna inom veterinärmedicinen och animalieproduktionen under överskådlig tid framåt kommer att föreligga behov av sådana veterinära insatser som distriktsveterinärerna i dag främst är ansvariga för. Genom sin lokal- och personkännedom har dessa veterinärer goda möjligheter att verksamt främja djursjukvården inom sina distrikt. Den nuvarande organisationsformen utgör en garanti för att samhället vid epizootier och i fråga om de till människan överförbara djursjukdomarna har tillgång till en effektiv organisation för bekämpandet. Enligt utredningens mening finns det med hänsyn till dessa omständigheter inte anledning att för framtiden ändra den nuvarande inriktningen av distriktsveterinärernas arbete. I likhet med remissinstanserna delar jag denna uppfattning. Genom veterinärmedicinens utveckling och ändrade produktionsförhållanden kommer naturligtvis förändringar i arten och omfattningen av olika göromål att förekomma. Dessa förändringar kan dock förutses ligga inom ramen för verksamhetens nuvarande inriktning.

I fråga om hälso- och sjukvården bland husdjur ansluter sig utredningen till riksdagens ställningstagande år 1967 som innebär att distriktsveterinärorganisationen i första hand skall tillgodose det behov av vård som föreligger för animalieproduktionens djur. Distriktsveterinärernas behandling av sällskapsdjur bör liksom f. n. ske vid sidan av de nyssnämnda obligatoriska tjänsteåliggandena. Jag delar denna uppfattning.

Jag vill framhålla att den nya veterinärdistriktsindelningen, som jag återkommer till senare, är utformad på sådant sätt att utrymme bör finnas för behandling och vård även av sällskapsdjur. Jag utgår därför från att liksom hittills ingen distriktsveterinär kommer att vägra att ge erforderlig vård åt sådana sällskapsdjur som t. ex. blivit utsatta för trafikolyckor och andra olycksfall. Jag vill också betona att vad jag nu anfört inte innebär någon inskränkning i skyldigheten för tjänsteveterinär att anmäla fall av sådan husdjurssjukdom som visar sig mycket smittsam eller på annat sätt kan få stor spridning eller att eljest vidta åtgärder som faller inom ramen för uppgiften som tjänsteveterinär, t. ex. i fråga om djurskyddsövervakningen.

Såsom utredningen framhållit måste djurens vård och behandling tillmätas en allt större vikt. Även om djurskyddsfrågorna upptar en liten del av arbetstiden för distriktsveterinärerna utgör de dock en väsentlig uppgift för dessa. Jag ansluter mig också till utredningens förslag att distriktsveterinärerna även i fortsättningen bör tas i anspråk för rådgivning. Denna har en väsentlig betydelse när det gäller att före-

bygga olika sjukdomar. Distriktsveterinärerna är den kategori veterinärer som oftast kommer i kontakt med de enskilda djurägarna och har därför särskilt goda förutsättningar att sprida kunskaper och rön inom det veterinärmedicinska området. De bör även kunna förmedla impulser till forskningen.

För livsmedelshygienen innebär den nya livsmedelslagen (1971: 511, ändrad 1972: 434) som trädde i kraft den 1 januari 1972 att länsstyrelsen är regionalt och hälsovårdsnämnden lokalt ansvarig för livsmedelskontrollen. Distriktsveterinär är skyldig att medverka vid livsmedelskontrollen. Jag anser i likhet med Kooperativa förbundet att det är naturligt att man till fullo utnyttjar den sakkunskap som distriktsveterinärerna besitter i fråga om livsmedels- och annan omgivningshygien.

I fråga om huvudmannaskapet för distriktsveterinärorganisationen delar jag utredningens och flertalet remissinstansers uppfattning att några skäl knappast framkommit som talar mot ett fortsatt statligt huvudmannaskap. Jag tillstyrker därför utredningens förslag att staten kvarstår som huvudman.

Den nuvarande indelningen i veterinärdistrikt bygger på grundsatsen att i varje distrikt skall finnas en distriktsveterinär och att dennes tjänstgöringsskyldighet skall i princip omfatta endast det egna distriktet. Bakom detta ligger tanken att djurägare m. fl. alltid skall kunna vända sig till veterinär med skyldighet att stå till tjänst med djursjukvård och andra förrättningar. I likhet med utredningen har jag inte funnit anledning att gå ifrån denna princip. Landet bör alltså även i fortsättningen vara indelat i veterinärdistrikt. Däremot bör grunderna för denna indelning i viss mån ändras.

Veterinärväsendeutredningen framhåller när det gäller veterinärdistriktsindelningen att det är svårt att ge något absolut mått på hur stora distrikten bör vara men anger vissa allmänna normer som bör vara vägledande vid distriktsindelningen. Ett distrikt bör sålunda vara så beskaffat att det ger minst en veterinär en rimlig arbetsbörda. Vidare måste distriktet utgöra grund för en lämplig inkomstbildning för veterinären. Området får inte heller vara större än att lantbrukare och andra avnämare av veterinärtjänsterna får en rimlig service till en godtagbar kostnad. Det längsta reseavståndet bör därför som regel inte vara mer än 40—50 km från veterinärens stationeringsort. Med hänsyn till de allt bättre kommunikationsförhållandena bör något längre avstånd kunna accepteras i framtiden.

För egen del kan jag ansluta mig till utredningens normer för distriktsindelningen. Jag fäster stort avseende vid att den veterinära servicen till lantbrukare och andra avnämare vid en samlad bedömning inte försämras vid tillämpning av dessa normer. Även andra faktorer än djurunderlag och reseavstånd måste beaktas vid bestämmandet av distriktens omfattning. Sådana faktorer är produktionens inriktning och andra

för det särskilda distriktet utmärkande speciella förhållanden. I många fall omfattar distrikten glesbygdsområden. De speciella problemen i dessa områden måste givetvis tillmätas stor betydelse och en tillfredsställande veterinär servicenivå upprätthållas även där. I dessa områden måste större reseavstånd än det nyssnämnda ibland accepteras.

Utredningen föreslår vidare att gräns för veterinärdistrikt bör sammanfalla med kommun- och länsgräns. Jag tillstyrker i likhet med flertalet remissinstanser utredningens förslag i denna del. Härigenom underlättas bl. a. distriktsveterinärernas medverkan i de lokala hälsovårdsnämndernas arbete. Lantbrukarnas riksförbund och Sveriges veterinärförbund ställer sig dock tveksamma till förslaget och anser det vara mer rationellt att välja gränser med hänsyn till bl. a. husdjurens fördelning och vägnätets beskaffenhet. Med anledning härav vill jag framhålla att vissa avvikelser bör kunna göras från den indelning som skall tillämpas enligt nyssnämnda regel. I likhet med vad som redan nu gäller bör lantbruksstyrelsen även i fortsättningen kunna förordna distriktsveterinär att fullgöra tjänsteåligganden även inom visst område i annat distrikt om så är motiverat av praktiska skäl. Dessutom bör det inte finnas hinder mot att djurägare även i fortsättningen anlitar veterinär i angränsande distrikt.

Veterinärväsendeutredningen föreslår att de nya distriktet skall ge arbete åt minst en veterinär. Många av distriktet avses ge utrymme åt två eller flera veterinärer. Utredningen tänker sig också att särskilda s. k. stationsdistrikt skall inrättas. Dessa skall vara så utformade att minst tre veterinärer kan sysselsättas inom samma distrikt och ha gemensam stationeringsort. Stationsdistriktet har enligt utredningens mening flera fördelar. Organisationsformen innebär för de enskilda veterinärerna att arbetets fördelning mellan olika dagar blir jämnare och att de erbjuds större möjligheter till regelbunden fritid. Vidare beräknas kvaliteten på den veterinära servicen bli högre i stationsdistriktet genom att veterinärerna där får tillgång till välutrustade praktiklokaler och att speciella kunskaper hos en enskild veterinär kan utnyttjas i större utsträckning än vad som skulle ha blivit fallet om denne varit stationerad i ett enmansdistrikt. Enligt utredningens undersökningar har djurägarnas kostnader visat sig vara i stort sett lika oberoende av organisationsform.

För egen del finner jag att flerveterinärdistrikt medför fördelar inte minst ur arbetsplaneringssynpunkt. Enmansdistrikt bör finnas kvar företrädesvis i sådana områden, där djurtillgången är så begränsad att den inte medger sysselsättning åt mer än en distriktsveterinär. Inom flerveterinärdistrikt bör veterinärerna som regel erhålla olika stationeringsorter men ha tjänstgöringsskyldighet inom hela distriktet. De bör nära samarbeta och vid tjänstgöringsfrihet ersätta varandra.

Utredningens förslag om distrikt med minst tre veterinärer med ge-

mensam stationeringsort tillstyrks av flertalet remissinstanser. Förslaget erbjuder otvivelaktigt flera fördelar. Dessa är för arbetstagarnas del att större möjlighet till ordnad arbetstid skapas och för kundernas del att en klinik med god utrustning kan inrättas. Jag vill i detta sammanhang erinra om riksdagens beslut i anledning av proposition med förslag om inrättande av en fältstation i Skara (prop. 1973: 107, JoU 1973: 26, rskr 1973: 233). Enligt detta skall en veterinärstation inrättas i Skara. I den veterinärutbildning under en termin som skall ske vid veterinärinrättningen i Skara — fältstation för veterinärhögskolan och lantbrukshögskolan skall veterinärerna vid stationen delta.

Flera remissinstanser ställer sig dock tveksamma till förslaget om veterinärstationer, nämligen Sveriges veterinärförbund, Lantbrukarnas riksförbund och vissa länsstyrelser. Koncentrationen av flera veterinärer till en och samma ort kan enligt deras mening medföra olägenheter för lantbrukarna. För dessa kan det vara förmånligare om veterinärerna finns stationerade på olika platser inom distriktet. Veterinärförbundet framhåller att även andra vägar för samarbete mellan veterinärerna än vid veterinärstation bör prövas. Jag delar den tveksamhet som de sistnämnda remissinstanserna ger uttryck åt. Koncentrationen i veterinär verksamhet får inte gå så långt att de enskilda avnämarna blir lidande därav. Jag är därför inte beredd att nu föreslå att ytterligare veterinärstationer inrättas. I den plan till distriktsindelning, som jag senare kommer att närmare beröra, har jag därför inte tagit upp några sådana stationer utöver den i Skara. När ytterligare erfarenhet erhållits är jag dock beredd att på nytt ta upp frågan om upprättandet av veterinärstationer. Dessa bör komma i fråga endast i distrikt med stor djurtäthet och där underlag finns för minst tre distriktsveterinärer. Exempel på sådana distrikt är Hemse, Helsingborg, Eslöv, Laholm, Falköping och Vara.

Utredningen har utarbetat normer som anger den arbetsbörda som kan anses rimlig för en distriktsveterinär. Utredningen har därvid använt sig av ett särskilt jämförelsetal. Detta utgör för ett visst distrikt summan av antalet hästar, kor och svin, varvid hästar och kor multipliceras med koefficienten 1 och svin med 0,1. För en- och tvåmansdistrikt anser utredningen ett djurunderlag på 5 000 djurenheter per veterinär vara lämplig norm under förutsättning att rescavståndet från stationeringsorten inte överstiger 50 km. För stationsdistrikten föreslås 7 000 djurenheter per veterinär vid ett längsta reseavstånd av 50—60 km. Med dessa normer som grund kommer utredningen fram till att landet bör delas in i — utöver veterinärhögskolans praktikområde — sammanlagt 110 veterinärdistrikt, varav 19 stationsdistrikt. Antalet tjänster som distriktsveterinär föreslås bli 230. Därjämte föreslås 30 tjänster som regionvikarie, tio rekryteringstjänster samt biträdes-tjänster.

Den av utredningen tillämpade metoden med jämförelsetal är enligt min mening värdefull eftersom den ger en uppfattning om arbetsbördans omfattning i olika distrikt. Det föreslagna jämförelsetalet 5 000 djurenheter per distriktsveterinär bör kunna tjäna som riktlinje vid bestämmandet av distriktsindelning men det torde många gånger vara motiverat att gå under, i vissa fall långt under detta tal med hänsyn till rescavstånd och behovet av att upprätthålla en tillfredsställande veterinär service framför allt i glesbygdsområdena. I flertalet fall får också distrikten en naturlig avgränsning på en lägre nivå i fråga om djurunderlaget genom principen att distrikten bör följa kommungränser.

Jag har i arbetet med att upprätta ny veterinärdistriktsindelning bl. a. beaktat det material som kommit fram vid 1971 års lantbruksräkning och de mer begränsade uppgifter som föreligger från 1972 års företagsräkning. De data som därvid erhållits ansluter sig i stort sett till de prognoser som Svensk husdjursskötsel gjort upp och som finns redovisade i utredningen.

Vid min bedömning av behovet av antalet tjänster i distriktsveterinärorganisationen har jag funnit att detta bör vara oförändrat, dvs. 285. Av dessa tjänster bör 255 vara placerade på olika distrikt. 30 tjänster bör avses för regionvikarier.

Inom distriktsveterinärväsendet förekommer f. n. ett omfattande vikariatssystem för att täcka behovet av ersättare vid semestrar och andra ledigheter. Vikariatstjänstgöringen beräknar utredningen motsvara 67 helårstjänster. En stor del av vikariaten innehåller obefordrade veterinärer utan fast anställning. De föreslagna regionvikarierna skall fullgöra vikariatstjänstgöring och skall tillgodose det behov av ytterligare veterinär arbetskraft som föreligger i den nya organisationen. Genom att särskilda tjänster inrättas ges vikarierna anställningstrygghet. Hela vikariatsbehovet täcks dock inte av regionvikarierna. Framför allt under semesterperioden måste andra vikarier tas i anspråk. Jag tillstyrker även att rekryteringstjänster inrättas för att bereda yngre veterinärer möjlighet att skaffa sig ökad erfarenhet av veterinäryrket under distriktsveterinärs överinseende. Tio av distriktsveterinärtjänsterna bör bli rekryteringstjänster.

Landets indelning i veterinärdistrikt bör som hittills beslutas av Kungl. Maj:t. Det bör även ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om inrättande av veterinärstationer. Upplysningsvis vill jag meddela att jag räknar med att landet skall delas in i 92 veterinärdistrikt inkl. veterinärhögskolans praktikområde enligt en plan för distriktsindelningen som upprättats i jordbruksdepartementet. Denna plan torde för riksdagens information få fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga*.

Utredningen föreslår att tjänster som djurslagsspecialist skall tillföras statens veterinärmedicinska anstalts konsulentavdelning. Innehavarna av tjänsterna bör placeras på olika platser i landet, där de inom

resp. region, skall tjänstgöra som specialister på vissa djurslag. Inrättandet av dessa tjänster föranleds enligt utredningens mening av att behovet av kvalificerad utredning och rådgivning har ökat som en följd av animalieproduktionens allt mer specialiserade inriktning. Jag anser att den rådgivningsverksamhet på jordbrukets område som bedrivs av statliga organ är av största betydelse för att skapa ett rationellt jordbruk i landet. Verksamheten handhas av bl. a. lantbruksstyrelsen, statens veterinärmedicinska anstalt, lantbrukshögskolan och veterinärhögskolan. Jag är dock inte beredd att i detta sammanhang ta upp frågan om ytterligare tjänster på området. Jag vill också erinra om att jordbruksnäringen själv genom de organiserade hälsokontrollerna har anställt regionala djurslagsspecialister inom svinhälsovården, nöthälsovården och juverhälsovården. Dessa specialister sysslar bl. a. med sjukdomsutredningar, sjukdomsbekämpande och regional rådgivning.

I fråga om distriktsveterinärernas anställningsförhållanden förutsätter utredningen att veterinärernas inkomster även i fortsättningen bör utgöras av fast lön samt av behandlingsarvodet enligt fastställd taxa från djurägarna. Den fasta lönen anses böra vara en ersättning för de tjänster som direkt eller indirekt kommer samhället till godo men som ofta inte är mätbara på sådant sätt att de kan ersättas enligt taxa. Även jag ansluter mig i princip till dessa synpunkter. Veterinärernas inkomster är dock, liksom deras övriga arbets- och anställningsvillkor, beroende av förhandlingar. Frågan om hur inkomsten skall konstrueras bör därför lösas i samband med de förhandlingar som jag avser att ge statens avtalsverk i uppdrag att föra.

Som jag tidigare nämnt gäller inte någon fastställd arbetstid för distriktsveterinärerna. Dessa har som kompensation härför viss annan ledighet. Vidare har de rätt till viss jourledighet. De är också undantagna från det allmänna arbetstidsavtal som gäller för statsförvaltningens del. Den nu gällande ordningen har tillämpats under hela den tid distriktsveterinärerna varit i statstjänst. Den kan sägas ligga i linje med den fria ställning och de fria tjänstgöringsförhållanden som följer med en tjänst av ifrågavarande karaktär. Enligt utredningens mening kan den anses vara till fördel för såväl anställningshavarna själva som avnämarna av deras tjänster. Den oreglerade arbetstiden medför dock nackdelen att arbetstiden blir oregelbunden och ofta lång. De grunder för ny veterinärdistriktsindelning som jag nu lägger fram bör göra det möjligt att genomföra en förbättring av distriktsveterinärernas tjänstgöringsförhållanden. Införandet av flerveterinärdistrikt medför ökad elasticitet i arbetet och reformeringen av distriktsindelningen leder till en betydande utjämning av arbetsbördan mellan olika distrikt. Införandet av särskilda regionvikarier bör skapa ordning i det omfattande vikariatssystem som finns inom förevarande område.

I fråga om genomförandet av den nya distriktsindelningen föreslår utredningen att det sker under en femårsperiod. Jag är av samma uppfattning. Av hänsyn till den berörda personalen men även av praktiska skäl bör en så lång övergångstid väljas. Särskilda övergångsanordningar bör vidtas för att underlätta reformens genomförande. Distriktsveterinärer som vid tidpunkten för den nya distriktsindelningens ikraftträdande har högst fem år kvar till pension bör således kunna påräkna oförändrad stationeringsort. Denna grupp uppgår till omkring 40 personer. Kungl. Maj:t har tidigare beslutat att de distriktsveterinärtjänster som ledigförklaras efter den 1 juli 1969 inte får besättas med ordinarie innehavare. Senare har viss jämkning skett av beslutet. Det finns anledning att räkna med att de fall då flyttningsskyldigheten kan komma att aktualiseras utan att vederbörande på förhand varit medveten om denna eventualitet måste bli relativt få. Jag anser att den nya distriktsindelningen bör gälla från den 1 juli 1974. Lantbruksstyrelsen bör svara för verkställigheten av den nya organisationen i enlighet med de av mig föreslagna riktlinjerna. Någon rådgivande nämnd bör ej knytas till styrelsen. Principiella problem som kan uppkomma i samband med omorganisationen bör i första hand lösas under medverkan av den företagsnämnd som inrättats för distriktsveterinärorganisationen enligt överenskommelser mellan lantbruksstyrelsen och Sveriges akademikers centralorganisation. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om erforderliga övergångsanordningar.

Jag vill understryka vikten av att lantbruksstyrelsen vid genomförande av den nya veterinärdistriktsindelningen samråder med berörda länsstyrelser, kommuner och organisationer. Detta gäller särskilt i fråga om placering av distriktsveterinärerna inom distrikten.

Statens kostnader för distriktsveterinärorganisationen uppgår för budgetåret 1973/74 till 22 milj. kr. På anslaget Veterinärstaten har anvisats 20 728 000 kr. De centrala förvaltningskostnaderna för distriktsveterinärorganisationen beräknas till 400 000 kr. Anslaget Bidrag till djursjukvård i vissa fall används för bidrag till mindre bemedlade djurägares behov av sjukvård för sina djur. För 1973/74 har på anslaget anvisats 600 000 kr. De av mig föreslagna organisationsändringarna innebär ett oförändrat antal veterinärtjänster. Däremot kommer behovet av vikarier att minska betydligt. Besparingar kommer härigenom att uppstå.

Enligt nuvarande regler skall avnämarna av distriktsveterinärernas tjänster bära de resekostnader som åsamkas veterinären vid sjukbesök. Dessa kostnader kan i vissa fall bli betungande för djurägaren. Detta gäller framför allt i glesbygderna eftersom distrikten där är stora. I likhet med utredningen och en majoritet av remissinstanserna anser jag därför att hänsyn bör tas till avlägset boende djurägare. Jag har tidigare angett att i ett normalt veterinärdistrikt reslängden inte bör över-

stiga fem mil. Med hänsyn härtill finner jag det rimligt att resekostnadsersättning och inställelsearvode inte tas ut av nyssnämnda djurägare för den del av vägsträckan som överskjuter fem mil enkel resa och att en utjämning sker mellan djurägarna av kostnaderna för distriktsveterinärernas inställelse. Detta kan ske genom en kombination av åtgärder innefattande bl. a. utnyttjande av anslaget till veterinärstaten för resekostnader över fem mil enkel resa och en justering av veterinärtaxan. Detta innebär en teknisk omläggning och skall inte påverka distriktsveterinärernas inkomster.

Till djurägare, vars till statlig inkomstskatt taxerade inkomst inte överstiger 5 000 kr. och som ej heller påförts statlig förmögenhetsskatt, utgår statsbidrag till bestridande av den del av veterinärarvodet och resekostnaden, som överstiger 17 kr. Med hänsyn till vad jag nyss förordat beträffande resa över fem mil finner jag det inte motiverat att föreslå någon ändring av sistnämnda bestämmelser.

Hemställan

Under åberopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att godkänna de av mig förordade riktlinjerna för ändring i distriktsveterinärorganisationen, m. m.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Veterinärdistriktsindelningen (enligt kommunindelningen 1974-01-01)

Län, veterinärdistrikt och kommun	Kommande stationeringskommun för distriktsveterinärerna	Nuvarande antal veterinärer	Kommande antal veterinärer	Jämförelsetal 1971 per veterinär och totalt för distriktet	Jämförelsetal 1975 per veterinär och totalt för distriktet
<i>Stockholms län</i>					
1. <i>Norrtälje distrikt</i>					
Norrtälje	Norrtälje	1	2	} 4 649	} 3 433
Vaxholm		2			
		3	2	9 299	6 866
2. <i>Stockholms distrikt</i>					
Danderyd		1		} 4 829	} 3 759
Ekerö					
Järfälla					
Lidingö					
Sigtuna		1			
Sollentuna					
Solna					
Stockholm		VHS ¹			
Sundbyberg					
Täby					
Upplands Bro				} 1	
Upplands Väsby	Upplands Väsby				
Vallentuna					
		2 + VHS ¹	1	4 829	3 759
3. <i>Södertälje distrikt</i>					
Botkyrka				} 2 210	} 3 516
Haninge	Haninge	1	1		
Huddinge					
Nacka					
Nynäshamn					
Södertälje	Södertälje	1	1		
Tyresö				} 2	} 7 032
Värmdö					
		2	2	4 421	7 032
Summa för Stockholms län		7 + VHS ¹	5	18 549	17 657
<i>Uppsala län</i>					
1. <i>Tierps distrikt</i>					
Tierp	Tierp	2	2	3 197	2 422
Älvkarleby		2	2	6 394	4 845
2. <i>Östhammars distrikt</i>					
Östhammar	Östhammar	2	2	3 457	2 450
		2	2	6 917	4 900
3. <i>Uppsala distrikt</i>					
Uppsala	Uppsala	1	VHS ¹	12 076	10 245
		1	VHS ¹	12 076	10 245

¹ Veterinärhögskolans praktikområde

Län, veterinärdistrikt och kommun	Kommandestationeringskommun för distriktsveterinärerna	Nuvarande antal veterinärer	Kommande antal veterinärer	Jämförelsetal 1971 per veterinär och totalt för distriktet	Jämförelsetal 1975 per veterinär och totalt för distriktet
4. <i>Enköpings distrikt</i>					
Enköping	Enköping	3	2	} 4 265	} 4 315
Häbo		1			
		4	2	8 532	8 631
Summa för Uppsala län		9	6+VHS ¹	33 919	28 621
<i>Södermanlands län</i>					
1. <i>Eskilstuna distrikt</i>					
Eskilstuna	Eskilstuna	1	1	} 4 174	} 3 632
Strängnäs	Strängnäs	1	1		
		2	2	8 348	7 264
2. <i>Katrineholms distrikt</i>					
Flen	Flen	2	1	} 4 656	} 3 783
Katrineholm	Katrineholm	2	1		
Vingåker	Vingåker	1	1		
		5	3	13 973	11 351
3. <i>Nyköpings distrikt</i>					
Nyköping	Nyköping	3	2	} 5 158	} 3 279
Oxelösund					
		3	2	10 316	6 558
Summa för Södermanlands län		10	7	32 637	25 163
<i>Östergötlands län</i>					
1. <i>Norrköpings distrikt</i>					
Finspång	Finspång	1	1	} 4 582	} 3 892
Norrköping	Norrköping	2	1		
Söderköping	Söderköping	1	1		
		4	3	13 747	11 676
2. <i>Mjölby distrikt</i>					
Boxholm		1		} 2 538	} 2 611
Mjölby	Mjölby	2	2		
Motala	Motala	3	2		
Ödeshög	Ödeshög	1	1		
		7	5	12 694	13 058
3. <i>Linköpings distrikt</i>					
Linköping	Linköping	2	2	5 007	4 490
		2	2	10 014	8 980
4. <i>Valdemarsviks distrikt</i>					
Valdemarsvik	Valdemarsvik	1	1	} 2 965	} 2 612
Åtvidaberg	Åtvidaberg	1	1		
		2	2		
5. <i>Kinda distrikt</i>					
Kinda	Kinda	1	1	} 4 076	} 3 481
Ydre	Ydre	1	1		
		2	2		
Summa för Östergötlands län		17	14	50 538	45 901
<i>Jönköpings län</i>					
1. <i>Jönköpings distrikt</i>					
Jönköping	Jönköping	2	2	4 398	3 876
		2	2	8 796	7 753

¹ Veterinärhögskolans praktikområde

Län, veterinärdistrikt och kommun	Kommandestationeringskommun för distriktsveterinärerna	Nuvarande antal veterinärer	Kommande antal veterinärer	Jämförelsetal 1971 per veterinär och totalt för distriktet	Jämförelsetal 1975 per veterinär och totalt för distriktet
2. Eksjö distrikt					
Aneby	Aneby	1	1	} 4 237	} 3 253
Eksjö	Eksjö	2	2		
Nässjö	Nässjö	1	1		
Tranås		1			
		5	4	16 950	13 014
3. Vetlanda distrikt					
Sävsjö	Sävsjö	1	1	} 4 203	} 3 125
Vetlanda	Vetlanda	2	2		
		3	3	12 609	9 377
4. Värnamo distrikt					
Gislaved	Gislaved	1	1	} 4 974	} 3 869
Gnosjö					
Vaggeryd	Vaggeryd	1	1		
Värnamo	Värnamo	1	1		
		3	3	14 922	11 609
Summa för Jönköpings län		13	12	53 277	41 753
Kronobergs län					
1. Växjö distrikt					
Alvesta	Alvesta	1	1	} 4 477	} 3 759
Lessebo					
Tingsryd	Tingsryd	1	1		
Uppvidinge	Uppvidinge	1	1		
Växjö	Växjö	2	2		
		5	5	22 337	18 795
2. Ljungby distrikt					
Ljungby	Ljungby	1	2	} 3 692	} 3 030
Markaryd	Markaryd	1	1		
Älmhult	Älmhult	1	1		
		3	4	14 770	12 119
Summa för Kronobergs län		8	9	37 107	30 914
Kalmar län					
1. Borgholms distrikt					
Borgholm	Borgholm	2	2	} 4 890	} 4 442
Mörbylånga	Mörbylånga	1	1		
		3	3	14 670	13 327
2. Västerviks distrikt					
Västervik	Västervik	2	2	3 933	4 138
		2	2	7 867	8 277
3. Vimmerby distrikt					
Hultsfred	Hultsfred	1	1	} 5 311	} 3 988
Vimmerby	Vimmerby	1	1		
		2	2	10 623	7 977
4. Oskarshamns distrikt					
Högsby	Högsby	1	1	} 3 384	} 2 924
Mönsterås					
Oskarshamn	Oskarshamn	1	1		
		3	2	6 768	5 849

Län, veterinärdistrikt och kommun	Kommandestationeringskommun för distriktsveterinärerna	Nuvarande antal veterinärer	Kommande antal veterinärer	Jämförelsetal 1971 per veterinär och totalt för distriktet	Jämförelsetal 1975 per veterinär och totalt för distriktet
5. Kalmar distrikt					
Emmaboda		1		} 4 743	} 4 066
Kalmar	Kalmar	2	2		
Nybro	Nybro	1	1		
Torsås	Torsås	1	1		
		5	4	18 972	16 264
Summa för Kalmar län		15	13	58 900	51 694
Gotlands län					
1. Slite distrikt					
Färö, Fleringe, Rute, Bunge, Lärbro, Hellvi, Halls, Hangvars, Othems, Stenkyrka, Tingstäde, Martebo, Lokrume, Hejnums, Fole, Bäls, Vallstena, Källunge, Gothems, Hörsne med Bara, Norrlanda, Anga och Boge församlingar i Gotlands kommun	Gotland	1	1	} 4 542	} 4 656
		1	1		
2. Visby distrikt					
Lummelunda, Väskinde, Bro, Visby, Hejdeby, Endre, Ekeby, Follingbo, Barlingbo, Dalhems, Ganthems, Sjonhems, Halla, Björke, Roma, Valls, Akebäcks, Träkumla, Stenkumla, Västerhejde och Tofta församlingar i Gotlands kommun	Gotland	1	1	} 3 541	} 3 587
		1	1		
3. Hemse distrikt					
Eskelhems, Hogräns, Atlingbo, Mästerby, Viklau, Vänge, Ala, Kräklingbo, Gammelgarns, Östergarns, Ardre, Alskogs, Buttle, Guldrupe, Väte, Västergarns, Sanda, Klinte, Hejde, Etelhems, Garde, Lau, Närs, Lye, Stånga, Lojsta, Fröjels, Gerums, Levide, Eksta, Sproge, Silte, Fardhems, Linde, Hemse, Burs, Rone, Alva, Eke, Havdhems, Hablingbo, Grötlingbo, Näs, Fide, Öja, Hamra, Vamlingbo och Sundte församlingar i Gotlands kommun	Gotland	3	3	} 4 815	} 4 658
		3	3		
Summa för Gotlands län		5	5	22 527	22 217

Län, veterinärdistrikt och kommun	Kommande stationeringskommun för distriktsveterinärerna	Nuvarande antal veterinärer	Kommande antal veterinärer	Jämförelsetal 1971 per veterinär och totalt för distriktet	Jämförelsetal 1975 per veterinär och totalt för distriktet
<i>Blekinge län</i>					
<i>1. Karlskrona distrikt</i>					
Karlskrona	Karlskrona	2	1	} 5 512	} 4 594
Ronneby	Ronneby	1	1		
		3	2	11 024	9 189
<i>2. Karlshamns distrikt</i>					
Karlshamn	Karlshamn	1	1	} 5 359	} 3 997
Olofström		1			
Sölvesborg	Sölvesborg	1	1		
		3	2	10 719	7 995
Summa för Blekinge län		6	4	21 743	17 184
<i>Kristianstads län</i>					
<i>1. Ängelholms distrikt</i>					
Båstad	Båstad	1	1	} 6 023	} 5 508
Klippan	Klippan	1	1		
Åstorp		1	2		
Ängelholm	Ängelholm	1	1		
Örkelljunga	Örkelljunga	1	1		
		4	5	30 116	27 540
<i>2. Hässleholms distrikt</i>					
Hässleholm	Hässleholm	1	3	} 5 836	} 4 880
Osby					
Perstorp					
Ö:a Göinge	Ö:a Göinge	1	1		
		2	4	23 343	19 520
<i>3. Kristianstads distrikt</i>					
Bromölla				} 6 333	} 5 464
Kristianstad	Kristianstad	2	4		
		2	4	25 332	21 857
<i>4. Tomelilla distrikt</i>					
Simrishamn	Simrishamn	2	1	} 5 529	} 5 551
Tomelilla	Tomelilla	1	3		
		3	4	22 119	22 206
Summa för Kristianstads län		11	17	100 910	91 123
<i>Malmöhus län</i>					
<i>1. Helsingborgs distrikt</i>					
Bjuv		2		} 5 231	} 4 604
Helsingborg	Helsingborg	1	2		
Höganäs	Höganäs	1	1		
Landskrona					
Svalöv	Svalöv	1	1		
		5	4	20 924	18 417
<i>2. Eslövs distrikt</i>					
Eslöv	Eslöv	3	2	} 5 336	} 4 775
Hörby	Hörby	1	2		
Höör	Höör	1	1		
		5	5	26 684	23 877

Län, veterinärdistrikt och kommun	Kommandestationeringskommun för distriktsveterinärerna	Nuvarande antal veterinärer	Kommande antal veterinärer	Jämförelsetal 1971 per veterinär och totalt för distriktet	Jämförelsetal 1975 per veterinär och totalt för distriktet
3. Lunds distrikt					
Bara				} 4 979	} 4 601
Burlöv					
Kävlinge	Kävlinge	1	1		
Lomma					
Lund	Lund	2	1		
Malmö		1			
Staffanstorps					
Svedala					
Trelleborg	Trelleborg	2	1	} 19 917	} 18 404
Vellinge	Vellinge	1	1		
		7	4		
4. Sjöbo distrikt					
Sjöbo	Sjöbo	2	3	5 109	4 737
		2	3	15 327	14 211
5. Ystads distrikt					
Skurup	Skurup	1	1	} 5 044	} 4 217
Ystad	Ystad	2	2		
		3	3	15 132	12 652
Summa för Malmöhus län		22	19	97 984	87 561
<i>Hallands län</i>					
1. Kungsbacka distrikt					
Kungsbacka	Kungsbacka	1	2	3 095	3 175
		1	2	6 190	6 350
2. Varbergs distrikt					
Varberg	Varberg	2	4	5 047	4 756
		2	4	20 189	19 027
3. Falkenbergs distrikt					
Falkenberg	Falkenberg	2	3	5 904	5 755
		2	3	17 712	17 266
4. Halmstads distrikt					
Halmstad	Halmstad	2	2	} 4 640	} 4 560
Hylte	Hylte	1	1		
		3	3	13 921	13 682
5. Laholms distrikt					
Laholm	Laholm	1	3	5 394	5 318
		1	3	16 182	15 954
Summa för Hallands län		9	15	74 194	72 279
<i>Göteborgs och Bohus län</i>					
1. Tanums distrikt					
Strömstad	Strömstad	1	1	} 3 893	} 2 826
Tanum	Tanum	1	1		
		2	2	7 786	5 652
2. Munkedals distrikt					
Lysekil		1		} 3 469	} 2 613
Munkedal	Munkedal	1	2		
Sotenäs		2	2		
		2	2	6 938	5 226

Län, veterinärdistrikt och kommun	Kommande stationeringskommun för distriktsveterinärerna	Nuvarande antal veterinärer	Kommande antal veterinärer	Jämförelsetal 1971 per veterinär och totalt för distriktet	Jämförelsetal 1975 per veterinär och totalt för distriktet
3. Uddevalla distrikt					
Orust	Orust	1	2	} 3 466	} 2 761
Stenungsund		1			
Tjörn					
Uddevalla	Uddevalla	1	1		
		3	3	10 398	8 285
4. Kungälv distrikt					
Göteborg	Kungälv	1	1	} 5 970	} 5 769
Härryda		1			
Kungälv					
Möndal					
Partille					
Öckerö		2	1	5 970	5 769
Summa för Göteborgs och Bohus län		9	8	31 092	24 932
Älvsborgs län					
1. Dals-Eds distrikt					
Bengtstors		1		} 2 154	} 1 397
Dals-Ed	Dals-Ed	1	1		
Åmål	Åmål	1	1		
		3	2	4 309	2 795
2. Vänersborgs distrikt					
Färgelanda	Färgelanda	1	1	} 4 116	} 3 649
Mellerud	Mellerud	1	1		
Vänersborg	Vänersborg	1	2		
		3	4	16 467	14 599
3. Lilla Edets distrikt					
Ale	Ale	1	1	} 5 384	} 3 510
Lerum					
Lilla Edet	Lilla Edet	1	1		
Trollhättan		1			
		3	2	10 769	7 020
4. Borås distrikt					
Alingsås	Alingsås	2	2	} 3 644	} 3 095
Borås	Borås	2	1		
Herrljunga	Herrljunga	1	1		
Vårgårda					
		5	4	14 578	12 381
5. Ulricehamns distrikt					
Tranemo	Tranemo	1	1	} 3 947	} 2 814
Ulricehamn	Ulricehamn	1	2		
		2	3		
				11 841	8 444
6. Svenljunga distrikt					
Mark	Mark	2	2	} 3 662	} 2 968
Svenljunga	Svenljunga	1	1		
		3	3		
				10 987	8 905
Summa för Älvsborgs län		19	18	68 951	54 144
Skaraborgs län					
1. Vara distrikt					
Grästorp	Grästorp	1	1	} 4 865	} 5 629
Vara	Vara	3	3		
		4	4		
				19 460	22 519

Län, veterinärdistrikt och kommun	Kommande stationeringskommun för distriktsveterinärerna	Nuvarande antal veterinärer	Kommande antal veterinärer	Jämförelsetal 1971 per veterinär och totalt för distriktet	Jämförelsetal 1975 per veterinär och totalt för distriktet
2. Skara distrikt					
Götene		1		} 4 498	} 4 544
Lidköping	Lidköping	2	1		
Skara	Skara	1	3		
		4	4	17 993	18 176
3. Falköpings distrikt					
Falköping	Falköping	2	3	} 5 166	} 4 593
Habo	Habo		1		
Mullsjö		1	1		
Tidaholm	Tidaholm				
		3	5	25 834	22 968
4. Mariestads distrikt					
Gullspång	Gullspång	1	1	} 3 838	} 3 430
Karlsborg		1			
Mariestad	Mariestad	1	1		
Töreboda	Töreboda	1	1		
		4	3	11 513	10 292
5. Skövde distrikt					
Hjo	Hjo	1	1	} 3 839	} 3 544
Skövde	Skövde	1	2		
Tibro					
		2	3	11 518	10 632
Summa för Skaraborgs län		17	19	86 318	84 587
Värmlands län					
1. Sunne distrikt					
Hagfors		1		} 3 331	} 2 724
Munkfors					
Sunne	Sunne	1	1		
Torsby	Torsby	2	1		
		4	2	6 663	5 448
2. Arvika distrikt					
Arvika	Arvika	1	1	} 3 173	} 2 502
Eda		1			
Årjäng	Årjäng	1	1		
		3	2	6 347	5 004
3. Säffle distrikt					
Säffle	Säffle	2	1	5 265	4 289
		2	1	5 265	4 289
4. Kils distrikt					
Forshaga				} 4 048	} 3 597
Grums					
Hammarö					
Karlstad	Karlstad	1	1		
Kil	Kil	1	1		
		2	2	8 100	7 194
5. Kristinehamns distrikt					
Filipstad		1		} 1 908	} 1 833
Kristinehamn	Kristinehamn	2	2		
Storfors					
		3	2	3 817	3 668
Summa för Värmlands län		14	9	30 192	25 603

Län, veterinärdistrikt och kommun	Kommandestationeringskommun för distriktsveterinärerna	Nuvarande antal veterinärer	Kommande antal veterinärer	Jämförelsetal 1971 per veterinär och toltalt för distriktet	Jämförelsetal 1975 per veterinär och toltalt för distriktet
<i>Örebro län</i>					
1. <i>Lindesbergs distrikt</i>					
Hällefors	Lindesberg	2	2	} 2 642	} 1 917
Lindesberg		1			
Ljusnarsberg		1		} 5 285	} 3 835
Nora		4	2		
2. <i>Örebro distrikt</i>					
Degerfors	Karlskoga Örebro	1	1	} 2 967	} 2 686
Karlskoga		3	3		
Örebro		4	4	11 869	10 745
3. <i>Hallsbergs distrikt</i>					
Askersund	Askersund	1	1	} 3 940	} 3 777
Hallsberg	Hallsberg	2	1		
Kumla					
Laxå		3	2	7 880	7 554
Summa för Örebro län		11	8	25 034	22 134
<i>Västmanlands län</i>					
1. <i>Sala distrikt</i>					
Fagersta	Heby	2	2	} 4 107	} 3 365
Heby		1			
Norberg	Sala	1	1	} 12 322	} 10 096
Sala		4	3		
2. <i>Västerås distrikt</i>					
Hallstahammar	Västerås	1	1	} 5 120	} 4 777
Surahammar		1	1		
Västerås		1	1	5 120	4 777
3. <i>Köpings distrikt</i>					
Arboga	Arboga	1	1	} 3 195	} 2 954
Kungsör	Köping	1	1		
Köping		1	1		
Skinnskatteberg		2	2	6 393	5 908
Summa för Västmanlands län		7	6	23 835	20 781
<i>Kopparbergs län</i>					
1. <i>Orsa distrikt</i>					
Malung	Malung	1	1	} 905	} 698
Mora		1			
Orsa	Orsa	1	1		
Vansbro		1			
Älvdalen	Älvdalen	1	1	2 717	2 094
		5	3		

Län, veterinärdistrikt och kommun	Kommande stationeringskommun för distriktsveterinärerna	Nuvarande antal veterinärer	Kommande antal veterinärer	Jämförelsetal 1971 per veterinär och totalt för distriktet	Jämförelsetal 1975 per veterinär och totalt för distriktet
2. Falu distrikt					
Borlänge	Borlänge	1	1	} 2 022	} 1 511
Falun	Falun	1	1		
Gagnef					
Leksand	Leksand	1	1		
Ludvika		1			
Rättvik		1			
Smedjebacken	Smedjebacken	1	1		
		6	4	8 090	6 044
3. Avesta distrikt					
Avesta	Avesta	1	1	} 2 920	} 2 396
Hedemora	Hedemora	2	2		
Säter					
		3	3	8 761	7 189
Summa för Kopparbergs län		14	10	19 568	15 327
Gävleborgs län					
1. Hudiksvalls distrikt					
Hudiksvall	Hudiksvall	2	1	} 3 064	} 2 917
Ljusdal	Ljusdal	2	1		
Nordanstig	Nordanstig	1	1		
		5	3	9 192	8 751
2. Bollnäs distrikt					
Bollnäs	Bollnäs	1	1	} 2 650	} 2 388
Ovanåker	Ovanåker	1	1		
Söderhamn	Söderhamn	1	1		
		3	3	7 949	7 166
3. Sandvikens distrikt					
Gävle		1		} 2 729	} 2 278
Hofors					
Ockelbo	Ockelbo	1	1		
Sandviken	Sandviken	1	1		
		3	2	5 459	4 557
Summa för Gävleborgs län		11	8	22 600	20 474
Västernorrlands län					
1. Örnköldsviks distrikt					
Örnköldsvik	Örnköldsvik	3	3	2 627	2 110
		3	3	7 881	6 332
2. Härnösands distrikt					
Härnösand	Härnösand	1	1	} 2 619	} 2 529
Kramfors	Kramfors	2	2		
Sollefteå	Sollefteå	2	1		
Timrå					
		5	4	10 478	10 118
3. Sundsvalls distrikt					
Sundsvall	Sundsvall	2	1	} 3 036	} 2 234
Ånge	Ånge	1	1		
		3	2		
Summa för Västernorrlands län		11	9	24 431	20 918

Län, veterinärdistrikt och kommun	Kommande stationeringskommun för distriktsveterinärerna	Nuvarande antal veterinärer	Kommande antal veterinärer	Jämförelsetal 1971 per veterinär och totalt för distriktet	Jämförelsetal 1975 per veterinär och totalt för distriktet
<i>Jämtlands län</i>					
<i>1. Strömsunds distrikt</i>					
Strömsund	Strömsund	3	2	1 309	1 011
		3	2	2 618	2 023
<i>2. Östersunds distrikt</i>					
Krokom	Krokom	2	1	} 3 112	} 2 669
Åre	Åre	2	1		
Östersund	Östersund	1	2		
		5	4	12 450	10 679
<i>3. Ragunda distrikt</i>					
Bräcke	Bräcke	1	1	} 1 256	} 975
Ragunda	Ragunda	1	1		
		2	2	2 513	1 951
<i>4. Bergs distrikt</i>					
Berg	Berg	1	1	} 2 249	} 1 758
Härjedalen	Härjedalen	2	1		
		3	2	4 499	3 516
Summa för Jämtlands län		13	10	22 080	18 169
<i>Västerbottens län</i>					
<i>1. Vilhelmina distrikt</i>					
Lycksele	Lycksele	1	1	} 1 315	} 661
Sorsele					
Storuman	Storuman	1	1		
Vilhelmina	Vilhelmina	1	1		
Åsele	Åsele	2	1		
		5	4	5 263	2 644
<i>2. Skellefteå distrikt</i>					
Norsjö	Norsjö	1	1	} 2 638	} 2 502
Skellefteå	Skellefteå	4	4		
		5	5	13 191	12 512
<i>3. Umeå distrikt</i>					
Nordmaling	Nordmaling	1	1	} 3 692	} 3 390
Robertsfors	Robertsfors	1	1		
Umeå	Umeå	1	1		
Vindeln	Vindeln	1	1		
Vännäs	Vännäs	2	1		
		6	5	18 462	16 954
Summa för Västerbottens län		16	14	36 916	32 110
<i>Norrbottens län</i>					
<i>1. Gällivare distrikt</i>					
Gällivare	Gällivare	1	1	} 678	} 159
Kiruna		1			
		2	1	678	159
<i>2. Haparanda distrikt</i>					
Haparanda	Haparanda	1	1	} 2 115	} 1 764
Kalix	Kalix	1	1		
Pajala	Pajala	1	1		
Överkalix		1			
Övertorneå					
		4	3	6 347	5 293

Län, veterinärdistrikt och kommun	Kommandestationeringskommun för distriktsveterinärerna	Nuvarande antal veterinärer	Kommande antal veterinärer	Jämförelsetal 1971 per veterinär och totalt för distriktet	Jämförelsetal 1975 per veterinär och totalt för distriktet
<i>3. Arvidsjaurs distrikt</i>					
Arjeplog		1	1	} 359	} 111
Arvidsjaur	Arvidsjaur	1	1		
Jokkmokk	Jokkmokk	1	1	} 718	} 222
		2	2		
<i>4. Bodens distrikt</i>					
Boden	Boden	1	1	} 2 765	} 2 715
Luleå	Luleå	1	1		
		2	2	5 530	5 430
<i>5. Piteå distrikt</i>					
Piteå	Piteå	1	1	} 2 106	} 1 721
Älvsbyn	Älvsbyn	1	1		
		2	2	4 212	3 442
Summa för Norrbottens län		12	10	17 485	14 546